

Handelshögskolan
VID GÖTEBORGS UNIVERSITET

Speglar kassaflödesanalysen bankers finansiella prestationer?

- en kvantitativ studie av noterade europeiska storbanker

Magisteruppsats i företagsekonomi
Externredovisning
Höstterminen 2013
Handledare: Gudrun Baldvinsdottir
Författare: Erik Göransson Milton, 810903
Johanna Randén, 821130

Förord

Vi vill tacka vår handledare Gudrun Baldvinsdottir för vägledning. Ett tack riktas också till personalen på institutionen nationalekonomi med statistik på Handelshögskolan vid Göteborgs Universitet, för vägledning och hjälpsamhet under processen. Vi vill även speciellt tacka Asgeir Torfason som delgivit oss opublicerat manus från sin pågående avhandling.

Slutligen önskar vi tacka de studenter som ingått i opponentergruppen under seminariet, vilket har bidragit till att förbättra studien genom konstruktiv kritik.

Göteborg 17 januari 2014

Erik Göransson Milton

Johanna Randén

Abstract

Master (one-year) Thesis in Business Administration, School of Economic and Law at the University of Gothenburg, autumn term of 2013

Authors: Erik Göransson Milton and Johanna Randén

Supervisor: Gudrun Baldvinsdottir

Title: Does the cash flow statement reflect the financial performance of banks? – a quantitative study of listed European banks

Background and problem discussion: During the design process of the accounting rules of cash flow statement in the United States in the 1980s and in Europe in the 2000s, some critical issues have been put forward by banks who believe that a cash flow statement is illogical and not suitable for operations in banks, due to cash being their product. According to the IASB's Framework accounting aims to provide as relevant information as possible to the user. Therefore, there is a good reason to examine whether the information disclosed in banks' cash flow statement is relevant to the user of the financial reports.

Purpose of the study: The study aims to investigate whether the cash flow statement prepared by banks tells something about how a bank is performing financially. The study may thus provide a contribution to the issue of whether there is a value or not for the user of the financial reports, in banks presenting a cash flow statement.

Sample selection: The empirical field includes European banks that are active, listed and apply IFRS. The data cover the period of years between 2005 until 2012. Banks that specialize as investment banks is excluded. The study examines the correlation between the reported cash flow of European banks and the ten following key financial indicators; Tier 1 Ratio, Total Capital Ratio, Net loans/Deposits and Short-Term Fundings, Net Loans/Total Deposits and Borrowing, ROAE, ROAA, Cost to Income Ratio, Operational Income and Net Income.

Method: Using a hypothetical-deductive and quantitative method several hypotheses have been formulated where the correlation between the studies's dependent and independent variables have been tested using simple linear regression analysis. The hypotheses were rejected or confirmed.

Findings: Results of the study show that there are significant relationships between European banks' reported cash flow and traditional ratios that measure bank profitability and performance. Thus, we conclude that the cash flow from a bank can provide indications of its' profitability and earnings. Based on the results of our study, we show that there is a value to the user of financial reports in that banks present cash flow statements.

Proposal for future research: We suggest to further investigate the extent to which the classification rules in the current standard IAS 7, in a correct way manages to reflect banks' actual core business in the cash flow category of operational activities. This can be done through a survey of how banks classify their cash flows.

Keywords: cash flow statement, IAS 7, banks, operational cash flow, investing activities, financing activities, correlation, financial performance, financial ratios, comment letters.

Sammanfattning

Examensarbete i företagsekonomi, Handelshögskolan vid Göteborgs universitet, Extern redovisning, Magisteruppsats, HT 13

Författare: Erik Göransson Milton och Johanna Randén

Handledare: Gudrun Baldvinsdottir

Titel: Speglar kassaflödesanalysen bankers finansiella prestationer? – en kvantitativ studie av noterade europeiska storbanker

Bakgrund och problem: I samband med utformandet av reglerna av kassaflödesanalys i USA under 1980-talet och i Europa under 2000-talet, har en del kritiska röster hörts från banker som menar att en kassaflödesanalys blir ologisk och inte lämpar sig för verksamheten i en bank eftersom deras produkt utgörs av pengar. Vidare menar kritiken att reglerna för hur man redovisar sina kassaflöden är inkonsistenta och inte möjliggör att syftet med kassaflödesanalys uppfylls. Enligt IASBs föreställningsram syftar redovisningen till att ge så relevant information till användaren som möjligt. Mot bakgrunden finns det anledning att undersöka om bankernas kassaflödesanalys är relevant för användaren av redovisningen.

Syfte: Studiens syfte är att undersöka om kassaflödesanalysen hos banker säger något om hur en bank presterar finansiellt. Studien kan därmed ge ett bidrag till frågan huruvida det finns ett värde för användarna av redovisningen att banker presenterar en kassaflödesanalys.

Avgränsningar: Studien har avgränsats till att undersöka europeiska banker som är aktiva, noterade och tillämpar IFRS. Data är avgränsat till åren 2005 till och med 2012. Studien har inte tagit med banker som är specialiserade som investmentbanker. Studien undersöker korrelationen mellan de redovisade kassaflödena hos europeiska banker och de tio nyckeltalen primärkapitalrelationen, totalkapitalrelationen, lån/inlåning och kortfristiga värdepapper, lån/inlåning och belåning, räntabilitet på genomsnittligt eget kapital (ROAE), räntabilitet på genomsnittligt totala tillgångar (ROAA), kostnad/intäkt, rörelseresultat samt resultat efter skatt.

Metod: Genom en hypotetisk-deduktiv ansats och kvantitativ metod har ett antal hypoteser formulerats där korrelationen mellan studiens beroende och oberoende variabler har prövats med hjälp av enkel linjär regressionsanalys och därmed bekräftats alternativt falsifierats.

Resultat och slutsatser: Studiens resultat visar att det finns signifikanta samband mellan europeiska bankers redovisade kassaflöden och traditionella nyckeltal som mäter bankernas lönsamhet och resultat. Vi kan därmed dra slutsatsen att man utifrån kassaflödesanalysen från banker kan få indikationer på bankens lönsamhet och resultat. Utifrån resultatet av vår studie kan vi visa att det finns ett värde för användaren av redovisningen att bankerna redovisar en kassaflödesanalys.

Förslag till fortsatt forskning: Vår studie föreslår att vidare undersöka i vilken utsträckning standardens nuvarande klassificeringsregler korrekt lyckas fånga bankers egentliga kärnverksamhet i kategorin kassaflöde från löpande verksamhet. Det kan göras genom en kartläggning av hur bankerna klassificerat då de upprättat kassaflödesanalyser.

Nyckelord: kassaflödesanalys, IAS 7, banker, kassaflöde från löpande verksamhet, investeringsverksamheten, finansieringsverksamheten, korrelation, finansiell prestation, finansiella nyckeltal, comment letters.

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1. Bakgrundsbeskrivning	1
1.2. Problemdiskussion	3
1.3. Syfte	3
1.4. Frågeställning	4
1.5. Avgränsningar	4
1.6. Förkortningar	4
2. Metod	5
2.1. Ansats	5
2.2. Angreppssätt	5
2.3. Forskningsprocess	5
2.4. Datainsamling	6
2.4.1. Urval europeiska banker	6
2.4.2. Bortfallsanalys europeiska banker	7
2.4.3. Urval europeiska företag	7
2.4.4. Bortfallsanalys europeiska företag	7
2.5. Validitet och reliabilitet	7
2.6. Källkritik	8
3. Referensram	9
3.1. Ekonomisk verksamhet i banker	9
3.2. Lagreglering av kassaflödesanalys i europeiska banker	9
3.2.1. IAS 7 – syfte	9
3.2.2. IAS 7 – regler	10
3.2.3. IAS 7 – valmöjligheter	11
3.2.4. IAS 7 – finansiella institut – speciella undantag	12
3.2.5. Likheter mellan IASB och FASB	12
3.3. Tidigare forskning	13
3.3.1. Kassaflödesanalys i banker	13
3.3.2. Comment Letters	14
3.3.3. Korrelationsstudier	16
4. Empiri och Analys	18
4.1. Empirisk metod	18
4.2. Hypotesprövning – sammanställning	21
4.3. Hypotesprövning europeiska banker	22
4.3.1. Kapitaltäckningsmått	22
4.3.2. Likviditetsmått	23
4.3.3. Lönsamhets och resultatmått	24
4.4. Hypotesprövning europeiska företag	28
4.4.1. Lönsamhets och resultatmått	28
4.5. Empirisk validitet och reliabilitet	33
5. Slutsatser	33
6. Studiens bidrag	35
7. Förslag till fortsatt forskning	36
7.1. Klassificering av aktiviteter	36
7.2. Kassaflöde från bankens kärnverksamhet	36
7.3. Justeringar av kassaflödet	36
7.4. Direkt och indirekt metod	37
8. Referenser	38
9. Bilagor	40

1. Inledning

1.1. Bakgrundsbeskrivning

Banker har hamnat i rampljuset efter finanskrisen år 2008. Utifrån de finansiella rapporter bankerna upprättar och gör offentliga kan en utomstående bilda sig en uppfattning om hur bankerna presterar resultatmässigt och hur deras finansiella ställning ser ut. I syfte att identifiera vilka banker som presterar bra och vilka som presterar mindre bra föreslår Baldvinsdottir & Marton (2013) en studie som analyserar förändringar i bankers nyckeltal mellan finanskrisen 2007-2009 samt åren innan och efter. Genom att finna samband mellan bankernas nyckeltal och deras prestation under finanskrisen kan bankers nyckeltal fungera som varningssignaler för en eventuell bankkras i framtiden.

Nyckeltalen tas fram utifrån bankernas balans- och resultaträkningar. Förutom dessa två rapporter har även rapport över kassaflöden förekommit i varierande utsträckning bland företag i USA och Europa under 1900-talets senare hälft (Falkman, 2000a). En rapport över kassaflöden görs för att visa vilka faktiska in- och utbetalningar företaget haft under en period. Utifrån kassaflödesanalysen och balans- och resultaträkning kan sedan en extern användare dels skapa sig en bild av företagets kortsiktiga betalningsförmåga och dels se om kassaflödet varit positivt över sikt, vilket är det yttersta kvittot på om företaget lyckats skapa en ökning av sina nettotillgångar. (Sandell, 2008).

Enligt Torfason (2013) har det i samband med processen av utformandet av reglerna av kassaflödesanalys i USA under 1980-talet och i Europa under 2000-talet, hörts en hel del kritiska röster mot dessa från banker själva. Kritiken finns att läsa i brev - så kallade "comment letters" - skrivna av bland annat banker och andra berörda parter inskickade till det normgivande organ som utfärdar redovisningsstandarder i USA, Financial Accounting Standards Board (FASB). Kritiken inkom som remissvar med anledning av att FASB år 1986 gav ut ett "exposure draft" - ett utkast med förslag på en ny standard för kassaflödesrapportering som skulle ersätta dåvarande standard från 1971 (APB 19 "Reporting Changes in Financial Position", utgiven av American Institute of Certified Public Accountants (AICPA), föregångaren till FASB). Ytterligare en serie av sådana comment letters från banker skickades in år 2009 efter att FASB och europeiska International Accounting Standards Board (IASB) året innan tillsammans givit ut ett "discussion paper" som behandlade förslag på regelförändringar för hur de finansiella rapporterna skulle presenteras ("changes in presentation of financial statement"). Huvudkritiken var då i princip densamma som den år 1986, nämligen att bankerna ansåg att en kassaflödesanalys blir ologisk och inte lämpar sig för verksamheten i en bank eftersom deras produkt utgörs av pengar. Dessutom diskuterades fördelar och nackdelar med indirekt respektive direkt metod. Sandell (2008) pekar på den grundläggande skillnaden mellan bankverksamhet å ena sidan och tillverkande företag, handelsföretag och tjänsteföretag å andra sidan, som han menar består i att den förra verksamheten utgörs av finansiella flöden och den senare av fysiska flöden.

Torfason lyfter fram ett stycke ur ett av breven från 1986 som exemplifierar kärnan i kritiken:

By their very nature financial institutions differ from other types of business. Banks do not sell a product; they sell cash. To require a bank to provide a statement of cash flows is analogous to requiring a manufacturing company to provide a statement of

inventory flows. United Viginia Bankshares, October 31, 1986, (CL no 349 FASB 1986: xx).

Vidare menar Torfason (2013) att både den amerikanska och den europeiska normgivaren inte beaktade skillnaderna i verksamheten som fanns mellan banker och andra företag. FASB tog under efterföljande år 1987 beslutet med fyra mot tre röster i styrelsen, att även banker skulle redovisa sina kassaflöden likt andra företag. I denna standard från 1987 (FAS 95: Statement of Cash Flows) fick kassaflödesanalysen enligt Falkman (2000a) sitt moderna utseende och liknar den som används runt om idag. Tidigare standard från 1971 skilde sig en hel del från dagens genom att medels begreppet istället för likvida medel utgjordes av rörelsekapital samt genom att indelning efter verksamheten var mindre specifik och otydligare än den indelning i sektorerna drift, investering och finansiering som används idag (Falkman, 2000a).

Även europeiska International Accounting Standards Committee (IASC), föregångaren till IASB, gick på FASBs linje och beslutade år 1992 om att inte göra något undantag för banker vad gäller tvånget att redovisa kassaflödesanalys (Torfason, 2013). Detta mynnade ut i standarden IAS 7 Cash Flow Statements med tillämpning från och med år 1994. Ursprunglig version av IASCs kassaflödesanalys (IAS 7 Statement of Changes in Financial Position) hade givits ut år 1977. (IASB, 2013).

Enligt Torfason (2013) är breven från 1987 relevanta än idag på grund av att de innehåller den ursprungliga diskussionen då efterfrågan på kassaflödesanalys i banker och i andra företag först uppstod, men också för att debatten inte återupptogs förrän år 2009. Inte heller har materialet tagits upp, diskuterats eller på något sätt använts i forskning sedan det släpptes.

Berggren, Carlenius & Pantzar (1999) undersökte genom intervjuer hur sex svenska noterade banker på Stockholms fondbörs, bland annat FöreningsSparbanken, Handelsbanken och S-E-Banken, hanterade övergången till finansieringsanalys (nuvarande benämning är kassaflödesanalys) år 1999 då den blev lagreglerad för banker enligt lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag. Intervjuer gjordes även med fyra analytikerbolag och ett kreditupplysningsföretag. Undersökningen visade att bankernas redovisningsansvariga och analytikerna var överens om att kassaflödesanalys inte är relevant för banker. Svar som gavs var att redovisningsrådets rekommendation RR 7:98, som var utformad med IASCs standard IAS 7 som mall, var för generellt skriven och att banker därför varit tvungna att göra egna omtolkningar samt att man saknade specifika ställningstaganden för finansiella företag från Redovisningsrådets sida. Författarna drar slutsatsen att banker utmärker sig från andra företag på grund av bristen på kontroll över de likvida medlen. Kundernas beteende som bankerna har svårt att påverka, gör att nivåerna på de likvida medlen kan skifta från den ena till den andra dagen genom till exempel kontantuttag. Det blir därför svårt att förklara hur väl banken bedrivit sin verksamhet utifrån kassaflödena. Slutligen menar bankerna att kassaflödesanalysen dessutom saknar användningsområde för det interna bruket i banken.

Utformningen av redovisningsregler för banker, liksom för övriga branscher, är en ständigt pågående process och syftar enligt IASBs föreställningsram till att redovisningen ska ge så relevant information till användaren som möjligt. Valet av information styrs av vem dess användare är och vilka behov denne har. Enligt föreställningsramen utgörs denne främst av befintliga och potentiella investerare, långgivare och andra kreditgivare. (IASB, 2013). Som vi kommer se senare i teoriavsnittet vid genomgången av standarden IAS 7 finns en syn hos IASB att alla företag oavsett verksamhet behöver likvida medel av samma anledningar; för

den löpande verksamheten, för förpliktelser gentemot utomstående samt för avkastning till ägare. Dessutom utgör de grund för prognostisering av framtida kassaflöden.

1.2. Problemdiskussion

Mot bakgrunden finns det anledning att undersöka om bankernas kassaflödesanalys är relevant för användaren av redovisningen. Ett sätt att undersöka kassaflödesanalysens relevans för användaren är att mäta om bankernas redovisade kassaflöden har någon korrelation med nyckeltal som mäter en banks finansiella prestation. Användaren av redovisningen kan då utifrån bankens kassaflödesanalys få indikation på hur en bank presterar. Utgångspunkt vilar på antagandet att en banks finansiella prestation på ett konsekvent sätt är mätbar med olika finansiella nyckeltal. Eftersom det finns en i det närmaste oändlig mängd nyckeltal att använda sig av har avgränsning gjorts.

Baldvinsdottir & Marton (2013) föreslår att nyckeltal på flera områden behövs för att få en heltäckande bild av hur en bank presterar finansiellt. Dessa områden är kvalitet på lån, kapitaltäckning, resultatmått samt likviditetsmått. Samtliga områden förutom det sistnämnda finns även representerade bland de mått som pekats ut av Mulford & Comiskey (2009) som sådana som analytiker brukar använda sig av vid bedömning av bankers prestationer; “net interest margin, the loan loss reserve, non-interest income and expense, and book value, including various regulatory measures such as tier one and tier two capital and tangible common equity”. Mulford & Comiskey menar vidare att kassaflöden från löpande verksamhet och fritt kassaflöde tenderar att vara mycket mindre viktiga som finansiella nyckeltal för banker än för andra företag. Asteriou, Dimitropoulos och Koumanakos (2010) har fokuserat på risker som kan kopplas till nämnda områden då de undersökt kvaliteten på resultat och kassaflöde i grekiska banker med data från åren 1995-2004. De pekar ut ränterisk, kreditrisk, likviditetsrisk och solvensrisk som viktiga för banker. I korrelationsforskning mellan resultat och kassaflöden har flera resultatmått använts (Falkman, 2000a). Utöver måttet resultat efter skatt kan därför till exempel måttet rörelseresultat också vara relevant att använda sig av. I vår undersökning använder vi oss av tio nyckeltal relaterade till kapitaltäckning, lönsamhet, likviditet och resultat.

Undersökningen omfattar 25 europeiska banker och syftar till att pröva om det finns några statistiskt signifikanta samband mellan bankernas redovisade kassaflöden och de utvalda nyckeltalen.

1.3. Syfte

Syftet med studien är att undersöka om kassaflödesanalysen hos banker säger något om hur en bank presterar finansiellt. På så sätt vill vi att studien ska kunna vara ett bidrag till frågan huruvida det finns ett värde eller ej för användarna av redovisningen att banker presenterar en kassaflödesanalys. Detta görs genom en enkel linjär regressionsanalys där korrelationen mellan bankernas redovisade kassaflöden och deras finansiella nyckeltal testas. Studien syftar även till att jämföra sambanden mellan de redovisade kassaflödena hos banker och deras nyckeltal, med de redovisade kassaflödena hos företag som inte är banker och deras nyckeltal. Studien kan därmed visa på de egenskaper i kassaflödesanalysen som är specifika för just banker, och hur det kan påverka tolkningen av kassaflödesanalysen för banker. Även detta prövas genom en enkel linjär regressionsanalys mellan företagets redovisade kassaflöden och deras nyckeltal, och där resultatet av korrelationen mellan företagets kassaflöden och nyckeltal jämförs med resultatet av korrelationen mellan bankernas kassaflöden och nyckeltal. Syftet med studien mynnar ut i två frågeställningar som är formulerade enligt nedan.

1.4. Frågeställning

Frågeställning 1:

Finns det en signifikant korrelation mellan de redovisade kassaflödena hos europeiska banker och traditionella nyckeltal som används för att mäta bankers finansiella prestationer?

Frågeställning 2:

Finns det en signifikant korrelation mellan de redovisade kassaflödena hos europeiska företag som inte är banker och traditionella nyckeltal som används för att mäta företags finansiella prestationer, och skiljer de sig mot de signifikanta korrelationerna mellan redovisade kassaflöden hos europeiska banker och traditionella nyckeltal som används för att mäta bankers finansiella prestationer?

1.5. Avgränsningar

För att besvara vår första frågeställning har studien avgränsats till att endast undersöka europeiska banker som är aktiva, noterade och som därmed tillämpar IFRS. Studien har avgränsats till att endast använda data från åren 2005 till och med 2012. Studien har inte tagit med banker som är specialiserade som investmentbanker. Studien undersöker endast korrelationen mellan de redovisade kassaflödena hos europeiska banker och de tio nyckeltalen primärkapitalrelationen, totalkapitalrelationen, lån/inlåning och kortfristiga värdepapper, lån/inlåning och belåning, räntabilitet på genomsnittligt eget kapital (ROAE), räntabilitet på genomsnittligt totala tillgångar (ROAA), kostnad/intäkt, rörelseresultat samt resultat efter skatt.

För att besvara studiens andra frågeställning har vi valt att endast undersöka de femtio största europeiska företagen utifrån totala tillgångar 2012, som är aktiva, som är industriella företag, som inte är banker och som är noterade och därmed tillämpar IFRS. Studien har avgränsats till att endast använda data från åren 2005 till och med 2012. Studien har avgränsats till att endast undersöka korrelationen mellan de europeiska företagens redovisade kassaflöden och de fyra nyckeltalen räntabilitet på eget kapital (ROE), räntabilitet på totala tillgångar (ROA), rörelseresultat samt resultat efter skatt.

1.6. Förkortningar

FASB	Financial Accounting Standards Board
FAS	Financial Accounting Standard
AICPA	American Institute of Certified Public Accountants (föregångaren till FASB)
IASB	International Accounting Standards Board
IASC	International Accounting Standards Committee (föregångaren till IASB)
IAS	International Accounting Standard
RR	Redovisningsrådets Rekommendationer
IFRS	International Financing Reporting Standards
ROAE	Return on Average Equity (räntabilitet på genomsnittligt eget kapital)
ROE	Return on Equity (räntabilitet på eget kapital)
ROAA	Return on Average Total Assets (räntabilitet på genomsnittligt totala tillgångar)
ROA	Return on Total Assets (räntabilitet på totala tillgångar)
NIDPR	Net Income plus Depreciation and Amortization
WCFO	Working Capital From Operations
CFO	Cash Flow from Operations
CFAI	Cash Flow After Investment
CC	Change in Cash and Short-Term Marketable Securities

2. Metod

2.1. Ansats

Studien utgår ifrån en deduktiv ansats (Jacobsen, 2002) där vi genom en litteratursökning skapade oss en uppfattning om problematiken med kassaflödesanalysen hos banker. Utifrån vår referensram, bestående av rådande debatt samt regelverk inom området, formulerade vi vår frågeställning samt definierade de relevanta variabler som krävs för att besvara våra frågeställningar. I enlighet med den hypotetisk-deduktiva teoribildningen (Holme & Solvang, 1997) formulerade vi därefter ett antal hypoteser där sambandet mellan studiens beroende och oberoende variabler prövas med hjälp av enkel linjär regression i SPSS. Nollhypoteserna kommer därmed att verifieras alternativt förkastas, vilket leder till att resultatet av vår studie kommer att bekräfta eller revidera den rådande uppfattningen om kassaflödesanalysen hos banker (Holme & Solvang, 1997).

Den deduktiva ansatsen har kritiserats för att endast ge svar på vad forskaren i förhand har definierat som relevant och den insamlade informationen tenderar att bekräfta forskarens tidigare uppfattning. Den deduktiva ansatsen kan även leda till att viktig information går förlorad (Jacobsen, 2002). Forskningsområdet är högst aktuellt men tillgången på tidigare studier i ämnet är begränsade vilket kan leda till att viktiga faktorer förbises vid planeringen av studiens omfattning.

2.2. Angreppssätt

Studiens frågeställning önskar besvara om det finns någon signifikant korrelation mellan europeiska bankers kassaflöde och nyckeltal som mäter deras finansiella prestationer. Studien önskar även besvara om korrelationen mellan europeiska bankers kassaflöden och deras finansiella prestationsmått skiljer sig från korrelationen mellan andra europeiska företags kassaflöden och deras finansiella prestationsmått. Resultatet av studien önskar leda till generaliserbara slutsatser. Vi har därmed valt att genomföra en kvantitativ studie för att besvara studiens frågeställningar då den kan visa på styrkan i samband samt göra generaliseringar (Holme & Solvang, 1997). En kvantitativ studie kan även pröva teorier och hypoteser, och lämpar sig för att studera ett stort antal enheter vilket ger möjlighet att generalisera med en hög grad av säkerhet till en relativt låg kostnad (Jacobsen, 2002).

Problemet med en extensiv utformning är att resultatet av studien blir ytlig och inte leder till djupare förståelse. Den styrs av forskarens föreställning och blir lösryckt ur sin kontext vilket kan leda till att resultatet inte blir relevant. Den ger en hög extern giltighet vilket gör att den blir generaliserbar, men ger låg intern giltighet då man bara svar på det man frågar om (Jacobsen, 2002). I likhet med den deduktiva ansatsen bör en kvantitativ studie endast användas när forskaren har god kunskap om det som studeras. Det har även framförts kritik mot att använda en naturvetenskaplig (Jacobsen, 2002) metod för att studera samhällsvetenskapliga fenomen (Bryman & Bell, 2003). Studien har föregåtts av en litteraturgenomgång för att höja den interna giltigheten.

2.3. Forskningsprocess

Studiens empiri samlades in genom en dokumentstudie där data består av sekundärdata. Den största nackdelen med att genomföra en dokumentstudie är att data som används har samlats in för andra ändamål och informationen kan därför i vissa fall vara olämplig för den specifika forskningsfrågan. Det krävs därför höga krav på trovärdigheten i de dokument som används (Jacobsen, 2002). När man använder sig av sekundärdata har man ingen kontroll över vem

som har samlat in data, hur den har samlats in och hur den har registrerats och kan därför inte reflektera över tillförlitligheten i materialet (Jacobsen, 2002). För vår datainsamling har vi använt oss av databaserna BankScope, Orbis och Datastream. BankScope är en omfattande, global databas som innehåller finansiell information om både offentliga och privata banker. Databasen innehåller detaljerad finansiell information från närmare 30 000 banker över hela världen. Den finansiella informationen tillhandahålls av Fitch Solutions, och sammanställs främst från balans- och resultaträkningar, samt noter från bankernas reviderade årsredovisningar (bankscope.bvdep.com). Databasen Orbis kommer från Bureau van Dijk som är ett världsledande inom företag inom company information och business intelligence. Orbis innehåller omfattande information från 120 miljoner noterade och onoterade företag över hela världen. Informationen består av bland annat finansiell information, aktieinformation, ägarstruktur, företagsnyheter, och kommer från över 100 informationskällor (bvinfo.com). Datastream erbjuder aktuella och historiska tidsserier om aktier, aktieindex, obligationer, terminer, optioner, räntor, råvaror, derivat, valutor och ekonomiska uppgifter från 180 länder och 60 marknader. Data är hämtad från den Internationella valutafonden (IMF) och Världsbanken för alla länder, från Eurostat och Europeiska kommissionen för de europeiska länderna, och från Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) för sina medlemmar. Fokuserade samlingar omfattar bank- och skuld data från Bank for International Settlements och Världsbanken. Prognos serien levereras av ledande auktoriteter - Economist Intelligence Unit, Consensus Economics, Oxford Economics, IMF, Europeiska kommissionen och OECD (thomsonreuters.com). Studiens empiri har sedan analyserats genom enkel linjär regression med hjälp av SPSS, som är ett datorprogram för statistisk analys. SPSS ägs av IBM och är en erkänd branschledare inom statistisk analys (ibm.com).

2.4. Datainsamling

2.4.1. Urval europeiska banker

För att besvara studiens första frågeställning; om det finns någon signifikant korrelation mellan europeiska bankers redovisade kassaflöden och deras prestationsmätt, har ett urval genomförts med hjälp av databasen BankScope. Studiens teoretiska population är banker som tillämpar redovisningsstandarden International Financial Reporting Standards (IFRS). För att kunna generalisera från urval till population skall urvalet vara en spegelbild av populationen (Jacobsen, 2002). För att undvika att stora skillnader i politiska och kulturella faktorer påverkar generaliserbarheten i studien är urvalet avgränsat till banker i Europa som tillämpar IFRS. IAS förordningen trädde i kraft från och med första januari 2005 och innebär att noterade företag som verkar i EU:s medlemsländer är skyldiga att vid upprättande av sin koncernredovisning tillämpa IFRS. Urvalet består därför av data från noterade banker från år 2005 till och med 2012. Åren 2005 till 2012 innehåller svängningar i konjunkturen vilket gör att resultatet av studien ger större generaliserbarhet över tid. Då investmentbankers verksamhet skiljer sig markant från kommersiella banker har studien avgränsat sig till att inte ta med banker som specialiserat sig som investmentbank. Investmentbanker skapar värde i organisationen genom att förmedla och emittera finansiella tillgångar till skillnad från kommersiella banker som erbjuder banktjänster direkt till konsumenten i form av inlåning. Urvalet av banker har gjorts med hjälp av databasen BankScope med urvalskriterierna aktiva banker, banker som tillämpar IFRS, banker i Europa, noterade banker, tillgänglig data från 2005 till och med 2012, som inte är specialiserade som investmentbank. Urvalet består av totalt 78 banker.

Datainsamlingen av de fem oberoende variablerna; kassaflöde från löpande verksamhet, från investeringsverksamhet, fritt kassaflöde, från finansieringsverksamhet samt totalt kassaflöde,

har samlats in med hjälp av databasen Datastream. De tio beroende variablerna består av prestationsmått primärkapitalrelationen, totalkapitalrelationen, lån/inlåning och kortfristiga värdepapper, lån/inlåning och belåning, räntabilitet på genomsnittligt eget kapital (ROAE), räntabilitet på genomsnittligt totala tillgångar (ROAA), kostnad/intäkt, rörelseresultat samt resultat efter skatt. De oberoende variablerna har samlats in med hjälp av databasen BankScope.

2.4.2. Bortfallsanalys europeiska banker

Utifrån urvalet på 78 europeiska banker var det sju banker där data inte fanns tillgänglig i databasen Datastream varför de har fallit bort i urvalet. För tre banker fanns inte tillgänglig data för år 2005 vilket har lett till att dessa tre banker har fallit bort i urvalet. Av de återstående 68 bankerna föll ytterligare 43 banker i urvalet bort på grund av ofullständig tillgång på data vid insamling av prestationsmått i databasen BankScope. Orsaken till det stora bortfallet var den bristfälliga tillgången på data från de åtta åren och de tio prestationsmått som studien omfattar. Det slutgiltiga urvalet består därmed av 25 banker (se bilaga 1), vilket ger oss totalt 200 observationer, där bankernas fem kassaflöden för åren 2005 till och med 2012 paras ihop med bankernas nyckeltal för samma år. Vi kan därmed anta att studiens data är normalfördelad.

2.4.3. Urval europeiska företag

För att besvara studiens andra frågeställning; om korrelationen mellan europeiska bankers kassaflöden och deras prestationsmått skiljer sig från korrelationen mellan andra europeiska företags kassaflöden och deras prestationsmått, har ytterligare ett urval gjorts. Den teoretiska populationen är företag som inte är banker och som tillämpar IFRS. Då studien önskar dra relevanta slutsatser utifrån en jämförelse mellan de två urvalen har samma urvalskriterier använts för båda urvalen. Urvalet genomfördes med hjälp av databasen Orbis med urvalskriterierna aktiva industriella företag i Europa, som är noterade, som tillämpar redovisningsstandarden IFRS, med tillgänglig finansiell data för de senaste åtta åren. För att få ett hanterbart stort urval valdes de femtio största företagen det senaste året utifrån totala tillgångar. Urval två består därmed av femtio företag. Datainsamlingen av de fem oberoende variablerna kassaflöde från löpande verksamhet, från investeringsverksamhet, fritt kassaflöde, från finansieringsverksamhet samt totalt kassaflöde har samlats in med hjälp av databasen Datastream. De fyra beroende variablerna består av prestationsmått räntabilitet på eget kapital, räntabilitet på totala tillgångar, rörelseresultat och resultat efter skatt, och har samlats in med hjälp av databasen Orbis.

2.4.4. Bortfallsanalys europeiska företag

För tre företag fanns inte fullständig data över redovisade kassaflöden i databasen Datastream och har därmed fallit bort i urvalet. På grund av ofullständig tillgång på data vid insamling av prestationsmått via databasen Orbis föll ytterligare elva företag bort. Det slutgiltiga urvalet består därmed av 36 företag (se bilaga 2). Detta innebär totalt 288 observationer för urval två, då varje företag består av åtta par av observationer där företagets kassaflöden för åren 2005 till och med 2012 paras ihop med nyckeltalen för samma år. Vi kan därmed anta att studiens data är normalfördelad.

2.5. Validitet och Reliabilitet

Validitet är ett mått som visar på överensstämmelsen mellan teoretisk definition och valet av empiriska indikatorer. Bristfälliga indikatorer orsakar systematiska fel, och leder till att studien inte mäter det den önskar mäta (Esaiasson et al, 2012). Valet att avgränsa studien till att endast mäta sambandet mellan de beroende variablerna; primärkapitalrelationen,

totalkapitalrelationen, räntabilitet på genomsnittligt eget kapital (ROAE), räntabilitet på genomsnittligt totala tillgångar (ROAA), kostnad/intäkt, lån/inlåning och kortfristiga värdepapper, lån/inlåning och belåning, rörelseresultat samt resultat efter skatt., och de oberoende variablerna; kassaflöde från löpande verksamhet, från investeringsverksamhet, fritt kassaflöde, från finansieringsverksamhet samt totalt kassaflöde, kan leda till att viktig information går förlorad. Det kan finnas andra faktorer som också är avgörande och därför sänker validiteten. En faktor som påverkar både de beroende och oberoende variablerna i regressionsanalysen men som inte har tagits med i modellen kan leda till att man felaktigt drar slutsatsen att samband råder mellan variablerna i modellen.

Extern validitet innebär att resultatet av studien skall vara generaliserbar. Det stora bortfallet kan leda till en snedvridning i materialet om bortfallet innebär att urvalet inte längre är representativt för populationen. Om banker med specifika egenskaper faller bort kan det leda till att vissa banker blir under- eller överrepresenterade i studien, vilket ger lägre extern validitet. De 25 bankerna som studiens urval består av utgörs av Europas största bankkoncerner och anses väl avspegla den population vi önskar beskriva. Osystematiska och slumpmässiga fel leder till bristande reliabilitet och orsakas oftast av slump- och slarvfel i datainsamlingen och databearbetningen vilket kan leda till över- och underskattningar (Esaiasson et.al.,2012). Graden av reliabilitet kan kontrolleras genom ett "test-retest" där man genomför samma undersökning igen för att se att resultatet blir detsamma (Esaiasson et.al.,2012). Studiens utformning gör det möjligt att genomföra ett "test-retest" och därmed mäta studiens reliabilitet.

2.6. Källkritik

BankScope, Orbis och Datastream är en tredjehandskälla vilket innebär att information kan ha manipulerats eller fallit bort på vägen. Siffrorna kan även vara manipulerade av bankerna för att framstå på ett visst sätt alternativt är felaktigt bokförda (Jacobsen, 2002). En stor del av studiens referensram består av hänvisning till sekundärkällor genom att en beskrivning har gjorts av en författares (Torfason, 2013) i sig redan återgivna remissbrev från år 1986 respektive år 2009. Primärkällan är angiven i dessa fall.

3. Referensram

3.1. Ekonomisk verksamhet i banker

Eakins & Mishkin (2009) beskriver hur redovisningen upprättas i en typisk bank och framhäver balansräkningen som ett avgörande analysverktyg för att förstå verksamheten. Inlåning hamnar på skuldsidan varefter medlen omvandlas och blir bankens produkter i form av utlåning på tillgångssidan. Värdet skapas vid denna omvandling genom att man lånar in "kort" med låg ränta och lånar ut "långt" med hög ränta. Räntorna går över resultaträkningen. Verksamheten består till övervägande del av externa lån och en liten andel eget kapital. Torfason (2013) pekar ut tre intäktskapande områden för banker. I första hand genereras intäkter enligt vad som nyss sagts ovan genom ränteskillnaden mellan in- och utlåning. I andra hand kommer intäkterna från provisioner och serviceavgifter samt övriga intäkter till följd av till exempel värdeförändringar på finansiella tillgångar.

Kopplingen mellan kassaflöden och finansiella nyckeltal ser annorlunda ut i banker än i övriga företag enligt Torfason (2013). Torfason visar i sin studie, av hur kassaflödet förhåller sig till åtta skandinaviska bankers intäkter och resultat för åren 1997-2012, på ett genomgående mönster hos kassaflöde från löpande verksamhet. Vad som framgår är att det för de flesta av bankerna ända fram till 2010 redovisas positiva och oftast stadigt ökande resultat och ökande intäkter i kombination med negativt kassaflöde från löpande verksamhet.

3.2. Lagreglering av kassaflödesanalys i europeiska banker

Genom EUs IAS-förordning från år 2002 (Regulation Nr 1606/2002) har företag med börsnoterade aktier i EU sedan år 2005 varit bundna att tillämpa standarder utgivna av det internationella normgivande organet International Accounting Standards Board (IASB) (EU). Den standard som reglerar redovisning av kassaflöden idag heter IAS 7 Rapport över kassaflöden (IASB, 2013). Dess regler presenteras i följande avsnitt 3.2.1- 3.2.4 nedan. Om inget annat sägs i texten är reglerna hämtade från IFRS-volymen 2013.

3.2.1. IAS 7 - syfte

I standardens inledande stycke "Syfte" sägs att företag skall upprätta en rapport över kassaflöden eftersom användare av dess finansiella rapporter har ett intresse av att få veta hur företaget genererar likvida medel samt vilket behov företaget har av dessa medel. Syftet med standarden är därför att kräva av företagen att de lämnar information om aktuell och tidigare perioders förändring av likvida medel.

Det slås fast att standarden skall gälla alla företag oavsett verksamhet (punkt 3). Trots att verksamheten i finansiella institut, där kategorin banker ingår, skiljer sig i stora drag från övriga företags verksamheter, motiveras nyttan med rapporten utifrån att företag behöver likvida medel av i princip samma orsaker. De behövs "för den löpande verksamheten, för att betala sina förpliktelser och för att ge avkastning till investerare". Dock sägs det i punkt 7 att likvida medel i första hand innehålls för att kunna fullgöra kortfristiga åtaganden och i andra hand för att användas till investeringar och andra ändamål. Finansiella institut anses vara i behov av likvida medel av samma anledning som andra företag, trots faktum att själva medlen i sig "kan betraktas som företagets produkt" (punkt 3).

Utöver syftet att ge information enligt ovan som ligger till grund för bedömning av kortsiktig betalnings- och överlevnadsförmåga, är rapporten över kassaflöden också viktig för prognos- och återföringsrelevansskäl. Enligt punkt 4 utgör kassaflöden tillsammans med övriga finansiella rapporter hjälpmedel för att kunna fastställa och jämföra olika nuvärdemodeller

över olika företags framtida kassaflöden. Kassaflödena kompletterar balans- och resultaträkning eftersom de eliminerar effekterna av att olika redovisningsprinciper kan användas för likartade transaktioner. Av det skälet förbättrar information om kassaflödet möjligheten “att jämföra resultatet från den löpande verksamheten i olika företag”. Punkt 5 beskriver återföringsrelevans som ett syfte med rapporten av kassaflödena genom att historisk information kan “vara till nytta vid kontroll av precisionen i tidigare bedömningar av framtida kassaflöden...”.

3.2.2. IAS 7 - regler

Då reglerna är samma oavsett företagstyp är informationen i standarden utformad därefter. De undantag som gjorts för finansiella institut tas upp löpande i standarden och är antingen angivna i löpande text eller upptagna som delpunkt i aktuell huvudpunkt. Undantagen behandlas av oss i stycke 3.2.3 nedan.

Definitioner räknas upp i punkt 6 och är följande. Med kassaflöden menas “in- och utflöden av likvida medel” och likvida medel definieras som “kassa och bank” och “andra likvida medel än kassa och bank”. Kassa och bank definieras i sin tur som “kassamedel samt disponibla tillgodohavanden hos banker och motsvarande institut” och andra likvida medel som “kortfristiga, likvida placeringar som lätt kan omvandlas till ett känt belopp av kassa och bank och som är utsatta för en obetydlig risk för värdefluktuationer”. Punkt 7 förtydligar att det är en möjlighet - inte ett krav - att klassificera dessa kortfristiga placeringar som likvida medel. Tre månader anges som vanlig tidsgräns för en placering som klassificeras på detta sätt, men det är dock inget krav. Tillgodohavanden på en checkräkningskredit i bank som är omedelbart uppsägningsbara räknas som likvida medel (punkt 8).

Standardens inledande stycke “Syfte” säger också att för att användaren skall kunna bedöma ett företags förmåga att generera likvida medel, skall redovisningen av kassaflödena delas upp i kategorier efter verksamhet. Kategorierna är:

- *löpande verksamhet*
- *investeringsverksamhet samt*
- *finansieringsverksamhet*

Kassaflöden från den löpande verksamheten härrör från företagets huvudsakliga intäktsgenererande verksamheter och är därför ofta ett resultat av transaktioner som påverkar resultatet (punkt 14). Kassaflöde från löpande verksamhet ger bland annat information som är relevant vid bedömning av hur mycket likvida medel verksamheten genererat utan att några pengar tillförts externt (punkt 13). Exempel på in- och utbetalningar som hänförs till den löpande verksamheten är de som relateras till inköp och försäljning av varor och utförda tjänster, royalties, arvoden och provisioner, löner och andra personalutgifter och kontrakt som innehas för omsättning av handelsverksamhet. Dessutom är det bestämt att inkomstskatt skall föras till löpande verksamhet av skälet att det vanligtvis är svårt att identifiera hur mycket av skatten som hör till de olika kassaflödeskategorierna.

Till investeringsverksamheten hör in- och utbetalningar kopplade till tillgångar som är avsedda att ge framtida intäkter och kassaflöden. Det kan vara till exempel utbetalningar för förvärv av materiella eller immateriella tillgångar eller inbetalningar för försäljning av dessa, utbetalningar för investeringar i aktier eller inbetalningar för försäljning av dessa, samt utbetalningar för förskott och lån eller inbetalningar från dessa (punkt 16).

Slutligen är kassaflöden från den tredje kategorin - finansieringsverksamheten - viktig för att kunna avgöra omfattningen av kreditgivares anspråk på de kassaflöden företaget genererat. Exempel på poster inom denna kategori är utbetalningar i form av utdelning till aktieägare, återbetalning av lån och amorteringar av låneskulder hänförliga till finansiella leasingavtal. Det kan också röra sig om inbetalningar vid emission av egna aktier, obligationslån, reverslån och inteckningslån samt av andra kort- och långsiktiga lån (punkt 17).

3.2.3. IAS 7 - valmöjligheter

Sammantaget lämnas mycket utrymme i standarden åt företagen själva att välja hur de vill redovisa. Enligt punkt 11 redovisar ett företag "kassaflöden från löpande verksamhet, investeringsverksamhet och finansieringsverksamhet på det sätt som är mest ändamålsenligt för dess verksamhet.". Områden i standarden där valmöjlighet ges är bland annat definitioner (se punkt 7 ovan), direkt/indirekt metod (se punkt 18-20 nedan), netto- eller bruttoredovisning (se punkt 22 och 24 nedan), valmöjligheter för endast finansiella institut vad gäller förskott och lån till utomstående (se punkt 15-16 nedan), utbetalda samt erhållna räntor och utdelningar (se punkt 33-34 nedan) och ytterligare möjlighet att för endast finansiella institut välja mellan netto- eller bruttoredovisning (se punkt 24 nedan).

En av dessa valmöjligheter för företagen står mellan att redovisa kassaflöden från löpande verksamhet enligt direkt eller indirekt metod, enligt punkterna 18-20. Valfrihet råder, dock uppmuntrar IASB till att använda direkt metod med motiveringen att den ger mer information än den indirekta metoden; information som kan vara till nytta vid bedömning av framtida kassaflöden. Anledningen till att den rymmer mer information är att den innehåller viktigare typer av in- och utbetalningar och att dessa redovisas brutto, medan den indirekta metoden endast är en justering av rapporten över totalresultatet och består av nettovärden.

Direkt metod kan antingen innebära att viktigare in- och utbetalningar från verksamheten tas direkt från företagets räkenskaper, eller också att vissa poster plockas ut från rapporten över totalresultat och justeras för förändringar i rörelsekapitalet, andra icke kassaflödespåverkande poster samt för poster som hör till investerings- eller finansieringsverksamheten. Indirekt metod innebär att resultatet plockas in som en enda post i den löpande verksamheten efter att den justerats på samma sätt som för alternativet i direkt metod, men med skillnaden att justeringen även avser bokslutsdispositioner såsom avskrivningar, avsättningar, icke utdelade resultatandelar i intresseföretag, realiserade valutakursvinster och -förluster, uppskjutna skatter samt innehav utan bestämmande inflytande.

Fördelarna med direkt metod är som nämnts ovan att informationen blir rikare för användaren, nackdelen är att det är en kostsam metod som kräver mycket av företagets interna redovisningssystem. Fördelen med indirekt metod är att den är enkel att tillämpa externt och är enkel att jobba med; nackdelen att den är summarisk och inte ger samma detaljinformation som direkt metod över till exempel hur utbetalningar fördelats på leverantörer, anställda och andra ändamål. (Hansson, Arvidson & Lindquist, 2006). Redovisningsrådet som utformat RR 7, svenska motsvarigheten till IAS 7, rekommenderar inte till skillnad från IASB någon av metoderna, och menar att fördelen med indirekt metod är att den kan ge viss information som inte direkt metod gör och att den därför är mer pedagogisk (FAR, 2007).

En annan valmöjlighet rör området brutto- respektive nettoredovisning. In- och utbetalningar från investerings- och finansieringsverksamheten redovisas brutto (punkt 21), med undantag för in- och utbetalningar för kunders räkning samt stora belopp som avser poster som omsätts snabbt och har kort löptid som istället kan redovisas netto (punkt 22). Exempel på det senare

kan vara kapitalbelopp hänförliga till kontokortskunder, förvärv och avyttring av placeringar samt övriga kortfristiga lån med löptid på upp till tre månader (punkt 23). Undantagen att redovisa netto gäller även för kassaflöden från löpande verksamhet.

3.2.4. IAS 7 - Finansiella institut - speciella undantag

De undantag från reglerna som gäller enbart för finansiella institut rör områdena in- och utbetalningar av förskott och lån, utbetalda räntor samt erhållna räntor och utdelningar, samt kassaflöden som kan nettoredovisas.

Förskott och lån till utomstående skall normalt redovisas inom kategorin investeringsverksamhet, men kan av finansiella institut istället redovisas under löpande verksamhet. Bakgrunden till detta är verksamheten i dessa företag i vilken inlåningsmedel omvandlas till utlåningsmedel och därför betraktas som produkter, likt lagertillgångar, som innehas i avsikt att säljas vidare (punkt 15-16). Dessa kassaflöden anses därför tillhöra företagets huvudsakliga intäktsgenerande verksamhet för finansiella institut. Det är dock inget tvång att för finansiella institut redovisa förskott och lån i löpande verksamhet.

Utbetalda räntor samt erhållna räntor och utdelningar redovisas vanligen i löpande verksamhet för finansiella institut, medan det för övriga företag råder valfrihet att klassificera mellan de tre kategorierna utifrån företagets eget synsätt på transaktionen (punkt 33). Utbetalad utdelning kan redovisas under finansieringsverksamheten, men går även att redovisa under löpande verksamhet (punkt 34).

Utöver den generella möjligheten att nettoredovisa vissa kassaflöden enligt punkt 21-23 i stycket ovan, finns även ytterligare en punkt som gäller enbart finansiella institut. Den består i att nettoredovisning dels får göras för skillnaden mellan utbetalningar och återbetalningar av förskott och lån till kunder, dels mellan in- och utbetalningar för tillgodohavanden och lån med fastställd löptid, samt för tillgodohavanden hos andra finansiella institut (punkt 24 a-c).

Valmöjligheterna i standarden som tas upp under avsnitt 3.2.3 ovan gäller även för finansiella institut.

För att förtydliga reglerna i standarden har IASB utarbetat uppställningsmallar för hur företag kan redovisa kassaflöden från de olika kategorierna. Eftersom verksamheten i finansiella institutioner skiljer sig avsevärt från övriga företag har dessutom en separat uppställningsmall tagits fram för sådana företag. För uppställningarna, se bilaga 3 och 4.

3.2.5. Likheter mellan IASB och FASB

Standarden FAS 95: Statement of Cash som gavs ut av FASB är i det närmaste identisk med IASBs standard IAS 7. Diskussionen om grundläggande problem med och principer bakom utformningen av reglerna i FAS 95 som återges i studiens teoretiska referensram - i synnerhet i avsnitt 3.3.2 comment letters - är också därför aktuell även för IAS 7.

3.3. Tidigare forskning

3.3.1. Kassaflödesanalys i banker

Kassaflödesanalysens betydelse för banker är idag oviss. Enligt Rapoport (2009) är inte så många idag intresserade av den eftersom den inte lyckas mäta bankers finansiella styrka. Han refererar till en amerikansk studie från samma år av Georgia Tech Financial Analysis Lab i vilken några iakttaganden gjorts för hur de 15 största publika bankerna i USA klassificerat sina finansiella tillgångar och vad det fått för konsekvenser för de olika kategorierna löpande verksamhet, investeringsverksamhet och finansieringsverksamhet i bankernas kassaflödesanalyser. Studien vill vara ett startskott för en diskussion kring hur man kan omforma dess regler för att få en bättre och mer användbar kassaflödesanalys än den nuvarande. Rapoport återger studiens upptäckt; att summaposten kassaflöden från löpande verksamhet (operating cash flow) kan förändras avsevärt i den ena eller den andra riktningen beroende på hur banken väljer att klassificera sina finansiella tillgångar. Eftersom banker har stor frihet i hur denna klassificering görs finns det därmed risk för att jämförbarheten i kassaflödet från löpande verksamhet kan påverkas till det sämre – både för en och samma bank över tid och mellan banker.

Mulford & Comiskey (2009) som företog undersökningen Rapoport hänvisar till i stycket ovan, har föreslagit justeringar av de 15 bankernas rapporterade kassaflöde från löpande verksamhet för året 2008. Poängen med justeringarna är att visa på den stora skillnad det skulle innebära för kassaflödet från löpande verksamhet om bankerna hade anpassat redovisningen i kassaflödesanalysen efter hur de enligt FASBs redovisningsregler klassificerar sina finansiella tillgångar i de övriga finansiella rapporterna. Enligt FAS 95 skall vissa transaktioner som inte påverkar kassaflödet (non-cash transactions) endast lämnas som upplysning i rapporten över kassaflödet. Undersökningen gick därför ut på att justeringar gjordes i kassaflödet från löpande verksamhet för dessa transaktioner för att se hur kassaflödet förändrades. Transaktionerna omfattade de av bankerna gjorda omklassificeringar av lån och investeringar mellan kategorierna “hålles till förfall” (investments held-to-maturity), “tillgångar som kan säljas” (investments held as available-for-sale) och kategorin med snabb omsättning (held for sale/trading), samt för effekter på kassaflöden från löpande verksamhet till följd av förvärv. Ytterligare en justering gjordes av nettot av in- och utlåning relaterade till reservminimikrav för bankens kassa (federal funds transactions), som dock inte var en “non-cash”-transaktion. Lån eller investeringar som innehas med syftet att omsättas snabbt (held-for-sale/trading) redovisas i kassaflödet från löpande verksamhet, medan de andra två kategorierna av tillgångar redovisas i kassaflödet från investeringsverksamheten. Problemet med omklassificering är enligt författarna att reglerna gör att kassaflöde från löpande verksamhet inte påverkas direkt, utan i framtiden. En omklassificering av till exempel ett lån från “held-for-sale” till “held-to-maturity” innebär som nämnt tidigare ingen förändring av kassaflödena; endast upplysning lämnas. Men framtida kassaflöden till följd av lånet bestående av inbetalningar i form av amortingar samt försäljningslikviden om lånet säljs vidare, kommer redovisas under investeringsverksamheten, vilket innebär att detta kassaflöde helt plötsligt ökar. Vad som ytterligare försvårar tolkningen av kassaflödet mellan banker är att sådana här omklassificeringar görs på olika sätt beroende på bank. “What one bank classifies as an investment another might classify as a trading position. Similarly, the same bank may make different classifications at different times...” (Mulford & Comiskey, 2009). Dessutom kan en och samma bank omklassificera “tillbaka” tillgångarna.

Mulford & Comiskey anser vidare att klassificeringen bankerna gör av kundrelaterad inlåning i form av insättningar, både avseende bankkonton med tidsbegränsade uttag och de med fria uttag, är missriktad. Den skall av banker hänföras till finansieringsverksamheten tillsammans med inbetalningar relaterade till exempelvis långfristig upplåning och försäljning av företagets aktier, men borde istället ligga under löpande verksamhet utifrån att det kan argumenteras att den utgör operationell aktivitet. De menar att själva styrkan i en banks verksamhet beror på bankens förmåga att dels behålla sådana nuvarande inlåningskunder men också förmågan att locka till sig fler. Som stöd för denna åsikt pekar de ut banken Washington Mutual som blev uppköpt av JP Morgan år 2008, eftersom den inte klarade sig på egen hand till följd av kraftigt sjunkande kundrelaterade inlåning sedan år 2007.

Sammanfattningsvis menar därför Mulford & Comiskey att kassaflöde från löpande verksamhet inte är jämförbart mellan banker idag. De vill av den anledningen att deras undersökning ska uppmärksammas av normgivarna.

Berggren, Carlenius & Pantzar (1999) är av en lite annan uppfattning än Mulford & Comiskey och ställer sig frågande till relevansen av vissa poster i löpande verksamhet för banker. De menar att det är blandningen av påverkbara och icke påverkbara poster som är olämplig och att detta resulterar i att kassaflöden från löpande verksamhet inte mäter vad den är tänkt att mäta. Utbetalningar till leverantörer och anställda utgör påverkbara poster medan förändring av in- och utlåning till allmänhet och kreditinstitut inte går att påverka. De senare är tagna från balansräkningen och säger något om hur banken finansierar sin verksamhet, menar författarna. Men de säger ingenting om kärnverksamhetens förmåga att generera likvida medel, som ju är kassaflödesanalysens uppgift. Författarna menar att även om dessa poster kan tyckas höra till bankens löpande verksamhet borde de inte placeras i där, eftersom de beskriver bankens finansiering och investering snarare än dess kärnverksamhet.

På ett seminarium med rubriken "Kassaflöden i årsredovisningen" med deltagare från näringslivet nämner Jan Siling, dåvarande koncernekonomichef på S-E-Banken och ledamot av Redovisningsrådet, "kundernas rörelser" som det kanske främsta problemet med kassaflödesanalys för banker (Holmquist & Wennberg, 1996). Bland annat frågar han: "Vad är likvida medel för en bank?" och påpekar vidare att "...kundernas rörelser på checkräkningarna kan ju leda till debet eller kredit för banken utan att den själv kan styra det". Siling menar sig företräda bankernas åsikter när han påtalar svårigheten i att i en kassaflödesanalys beskriva rörelser på kundernas konton i rimliga termer. "Det betyder inte att vi är ointresserade av våra flöden, bara att de inte låter sig beskrivas i de här termerna", säger han.

3.3.2. Comment Letters

För att sammanställa kritiken som inkom i remisser till FASB med anledning av FASBs exposure draft med förslag på modell över standard för redovisning av kassaflöden 1986, har Torfason (2013) pekat ut fem områden som tillsammans kartlägger problematiken. De är inkonsistens i standarden, klassificering av bankens aktiviteter, definitioner av likvida medel, nettoredovisning samt direkt/indirekt metod. Styckena nedan återger kritiken på respektive område. Om inget annat sägs är det som behandlas i styckena återgivelse av Torfasons sammanställning av remissbrev.

Inkonsistens handlar om att reglerna inte hänger ihop tillräckligt väl vilket kan förstås utifrån problem på de övriga fyra områdena. Enligt standardens (FAS 95: Statement of Cash Flows) regler är syftet att kassaflödesanalysen ska ge relevant information om in- och utbetalningar

för ett företag under en avgränsad period. Kritiken handlar om varför reglerna inte förmår uppfylla detta syfte.

Grundproblemet med klassificering innebär enligt Torfason (2013) att banker skapar intäkter på andra sätt än vanliga företag. Detta medför att indelningen i de intäktsskapande aktiviteterna mellan finansieringsverksamhet, investeringsverksamhet och löpande verksamhet inte passar banker lika bra som andra företag. Kärnverksamheten i en bank består av finansierings- och investeringsaktiviteter, och sker operativt med produkten pengar. Klassificeringsreglerna möjliggör att finansiell aktivitet i form av lån från en annan bank som används för att låna ut till bankens kunder, både kan ses som löpande verksamhet och finansieringsverksamhet. Vidare betraktas inlåning från kund som löpande verksamhet medan inlåning genom obligationer är finansieringsverksamhet. Här hänger problem med klassificering ihop både med området netto- och bruttoredovisning och direkt/indirekt metod. Det uppstår nämligen problem då in- och utlåningen kvittas vid nettoredovisning, eftersom det blir svårt att hålla isär kundens och bankens kassaflöden och svårt att besluta vilken aktivitet kassaflödet skall hänföras till.

Price Waterhouse kritik - återgiven av Torfason - pekar på in konsistens kring att redovisning av räntekostnader skall redovisas i löpande verksamhet medan utdelning redovisas under finansieringsverksamhet, när båda i grunden utgör bankens kapitalkostnader. Ytterligare ett problem med att redovisa ränteintäkter och räntekostnader under löpande verksamhet istället för i investerings- och finansieringsverksamheten, är enligt en ledamot i FASBs styrelse att kopplingen mellan nettoresultatet och kassaflöde från löpande verksamhet, som detta leder till, är omotiverad. Ledamoten menar att uppdelningen i de tre olika kassaflödena syftar till att öka förståelsen för kassaflödena och inte för att likt resultaträkningens nettoresultat utgöra ytterligare prestationsmått. Falkman (2000a) menar att de ledamöter som inte höll med och som gick vinnande ur striden, istället argumenterade utifrån att en harmonisering mellan resultaträkning och kassaflödesanalys är nödvändig för att det skall gå att jämföra nettobet betalningsflödet från löpande verksamhet med redovisat nettoresultat (jfr. IAS 7, punkt 4).

Till sist gör lånens olika löptider att det är svårt att se var den operationella aktiviteten börjar och slutar i kassaflöde från löpande verksamhet. Inbetalningarna kan ske i helt olika perioder, vilket försvårar jämförelsen mellan liknande bankers kassaflöde från löpande verksamhet. Sammanfattningsvis gör in konsistensen i klassificeringen inom kassaflöde från löpande verksamhet att det utifrån förändringar av kassaflödet blir svårt att utvärdera och bedöma finansiell styrka i banker.

Anledningen till debatten om netto- eller bruttoredovisning är att bankers kassaflöden skiljer sig från kassaflödena i vanliga företag genom att mängden flöden är mycket större i banker på grund av betalningssystemet de tillhandahåller. Generellt är bruttokassaflöden mer relevanta än nettokassaflöden. Men vissa fördelar med nettometod pekades ut i remissvaren, vilka också ledde till att standarden från 1987 tillät nettoredovisning för till exempel under året kontinuerlig inlåning med kreditgränser med fluktuerande balanser, andra lån med kort löptid och stora belopp, små dagliga uttag av kunder, samt för likvida medel och utbetalningar banken gör för kundens räkning som till exempel små dagliga uttag och skulder till fastighetsmäklare. Vad som sålunda avgör när netto- respektive bruttoredovisning lämpar sig bäst är vad det är för typ av tillgång bakom kassaflödet. In- och utbetalningar relaterade till tillgångar med kort löptid och snabb omsättning ansågs enligt ovan därför vara lämpliga att nettoredovisas. Tidsperiod spelar också roll eftersom bankens kortfristiga inlåning ibland kan

vara säsongsbetonad och inte kontinuerlig över året. Så även om den då skulle vara kortfristig och balanserna fluktuerar mycket kan bruttometoden vara mer relevant än nettometoden. (Torfason, 2013). Slutligen; ett problem som visserligen inte är direkt relaterat till netto/brutto-metod, men som har med bankens särart att göra, är att jämförelser över tid är svåra att göra eftersom stora enstaka in- eller utbetalningar precis i början eller i slutet av en period kan göra att skillnaderna blir väldigt stora mellan perioderna.

Torfason återger hur William J. Odendahl, Jr. M.S., auktoriserad revisor i Connecticut, menar att bruttokassaflöden samt kassaflödets källa och användning i bankens olika aktiviteter behöver anges för de tre kassaflödeskategorierna. Anledningen är att en nettoredovisning kan vara förrädisk för användaren eftersom en skuld kan vara betald med finansierade kassaflöden utan att det syns i rapporten.

Definitionen av likvida medel är sådan att även kortfristiga fordringar och skulder som snabbt kan omsättas till kassaflöden kan inkluderas (jfr. IAS 7, punkt 6), samt även utlåning med kreditgränser som till exempel kreditkortslån. Dessa redovisas under kassaflöden från löpande verksamhet och Torfason menar att tillgångar och skulder av detta slaget är svåra att förena med både indirekt metod och nettoredovisning. Många menar att de tar fokus från de faktiska och verkliga in- och utbetalningarna i kassaflödet från löpande verksamhet och istället borde redovisas vid sidan av de tre kassaflödeskategorierna. Bland de som var av denna åsikt återfanns bland annat en av ledamöterna i FASBs styrelse, The National Bank i Seattle och Price Waterhouse. Även definitionen av likvida medel skapar på detta vis in konsistens i standarden eftersom huvudsyftet, enligt nämnda styrelseledamot ovan, att kassaflödesanalysen skall ge relevant information om företagets in- och utbetalningar inte uppfylls.

Netto eller brutto hänger starkt samman med indirekt respektive direkt metod genom att den förstnämnda metoden bygger på att kassaflöden återges netto i kassaflödesanalysen. Genom direkt metod kan istället kassaflödets källa och användning lokaliseras, vilket ger information om vilken aktivitet eller ändamål kassaflödet använts för. Direkt metod förespråkas bland annat av Hawkeye Bancorporation och The Old Bank in Seattle för att inte kassaflödena i kassaflöden från löpande verksamhet skall blandas ihop med de likvida medel som inte utgör kassa eller bank (se stycke om definitionen av likvida medel ovan).

Torfason (2013) återger att indirekt metod verkar vara mest använd överlag bland företag och hur det av Weygandt, Kieso & Kell (1996) bekräftats att indirekt metod användes av 97,5 % av alla amerikanska företag ett decennium efter att standarden från år 1987 börjat tillämpas. I sin egen studie har Torfason (2013) undersökt de största bankerna i respektive land i Skandinavien, totalt åtta banker. Endast en av dessa tillämpar direkt metod. De två styrelsemedlemmar i FASB som var emot att tillåta indirekt metod i standarden menade att kvaliteten på kassaflödesanalysen och att användarnas förståelse för kassaflöden från löpande verksamhet avsevärt skulle försämrats med indirekt metod. Torfason menar att den direkta metodens funktion är mer i linje med det tänkta syftet med standarden, medan den indirekta metoden som används av de flesta företag mer utgörs av en justering av nettoresultatet.

3.3.3. Korrelationsstudier

Falkman (2000a) sammanfattar på ett övergripande sätt forskningen kring kassaflödesanalysens informationsvärde i förhållande till resultatmässig information. Eftersom information om kassaflöden och resultatmässig information i form av intäkter och kostnader ger olika bilder av den ekonomiska verksamheten, har en fråga som undersökts

varit i vilken utsträckning förstnämnda kan sägas ge ett högre totalt informationsvärde om båda informationstyperna lämnas av företagen. Detta har undersökts genom korrelationsstudier mellan de båda informationstyperna över tiden. Någon sådan korrelation mellan kassaflöden från löpande verksamhet och olika rörelse- och nettoresultat har inte funnits på kort sikt, vilket antyder att kassaflöden och resultatmått innehåller kompletterande information. Vad som är av betydelse i sammanhanget är att man däremot funnit samband då man istället undersökt korrelationen mellan olika resultatmått och rörelsekapitalet. Detta säger att rörelsekapital inte utgör ett mervärde i förhållande till resultat, och det styrker samtidigt tesen att kassaflöden innehåller kompletterande information.

Falkman (2000b) återger också att korrelationen på lång sikt dock visar på ett samband mellan kassaflöden och resultatmått. Han menar att så är fallet genom att logiken i att periodiserade intäkter och kostnader någon gång under en längre tidsperiod har eller kommer att resultera i in- respektive utbetalning.

Bowen, Burgstahler & Daley (1986) kom i en statistisk undersökning av sambandet mellan kassaflöde och resultat bland annat fram till att kassaflöden skulle kunna utgöra ett kompletterande mått till resultat, beroende på vilken typ av kassaflöde man använder sig av. Tidigare forskning hade utgått från kassaflödesmåten NIDPR (net income plus depreciation and amortization) och WCFO (working capital from operations), där justeringar av nettoresultatet gjorts endast för avskrivningar respektive realiserade och orealiserade vinster/förluster, nedskrivningar samt skatt. I studien har korrelationen undersökts mellan nettoresultat (minus engångsposter) och dels båda dessa vid tiden för undersökningen vedertagna kassaflödesmått, och dels med kassaflödesmått som då betraktades som alternativa och obeprovade. Dessa senare var CFO (cash flow from operations), CFAI (cash flow after investment) samt CC (change in cash and short-term marketable securities). Måtten motsvarar de som används runt om idag och kan i det närmaste sägas vara samma som de kategorier IAS 7 delar in företagets verksamhet i, nämligen kassaflöden från löpande verksamhet, för investeringsverksamheten och för finansieringsverksamheten.

Av dessa fem mått hade de traditionella kassaflödena NIDPR och WCFO en hög korrelation med nettoresultatet (genomsnittlig $r^2 = 0,940$ samt $0,754$) och de alternativa måtten CFO, CFAI och CC hade en låg korrelation (genomsnittlig $r^2 = 0,223$, $0,184$ samt $0,156$). Vad författarna drog för slutsatser av resultatet var att de traditionella kassaflödesmåten inte gav något direkt mervärde utöver resultatmättet på grund av den starka korrelationen, men att de alternativa måtten däremot kunde säga något annat än resultatmättet. De föreslog därför att dessa mått kunde användas i forskning framöver bland annat för att prognosticera framtida kassaflöden. Studien byggde på ett urval av resultat och kassaflöden för totalt 324 företag mellan år 1971-1981, utvalda utifrån krav på konsekvent och trovärdigt redovisat rörelsekapital (working capital). Korrelationen beräknades per företag och signifikant samband utifrån $\alpha = 0,05$ (se avsnitt 4.1 Empirisk metod) fanns för 90,7 - 99,7 % av företagens traditionella kassaflöden och för 16,7 - 25,6 % av de alternativa. Eftersom studien gjordes per företag istället för med aggregerade värden, uttalar den sig inte om signifikant samband fanns överlag för företagen eller inte.

4. Empiri och Analys

Regressionsanalysmodellen i avsnitt 4 är återgiven i enlighet med hur Cortinhas & Black (2012) beskriver den.

4.1. Empirisk metod

För att besvara studiens frågeställning har vi enligt hypotetisk-deduktiv metod formulerat ett antal hypoteser som är uttryckta enligt nedan:

H_0 : *det finns ingen signifikant korrelation mellan x och y.*

H_a : *det finns en signifikant korrelation mellan x och y.*

Hypoteserna prövas sedan genom enkel linjär regressionsanalys med hjälp av datorprogrammet SPSS vilket kommer leda till att nollhypotesen, H_0 , bekräftas eller förkastas. Regressionsanalys innebär att man konsturerar en matematisk modell som kan användas för att förutspå eller bestämma en variabel utifrån en eller flera andra variabler. Enkel regressionsanalys innefattar endast två variabler varav den ena variabeln förklaras av den andra variabeln. Ekvationen för enkel linjär regressionsanalys är:

$$y = b_0 + b_1x$$

Variabeln x i hypoteserna är den oberoende och förklarande variabeln och består i vår studie av nedanstående fem kassaflöden:

- *löpande verksamhet*
- *investeringsverksamhet*
- *fritt kassaflöde*
- *finansieringsverksamhet*
- *totalt kassaflöde*

Fritt kassaflöde består av summan av kassaflöde från investeringsverksamhet och kassaflöde från löpande verksamhet. Totalt kassaflöde består av summan av kassaflöde från finansieringsverksamhet, investeringsverksamhet samt från löpande verksamhet.

Variabeln y i hypoteserna är den beroende variabeln som förklaras av variabeln x och består i vår studie av nedanstående tio prestationsmått indelade i tre kategorier:

Kapitaltäckningsmått:

- Primärkapitalrelationen, (*Tier 1 Ratio*)

Beräknas genom att ta primärkapitalet (Tier 1) i relation till riskvägda tillgångar, och är ett mått på hur mycket kapital en bank måste hålla i förhållande till totala tillgångar. Primärkapitalrelationen är ett viktigt mått på en banks styrka och grundar sig i Baselreglerna och har som syfte att absorbera eventuella förluster och därmed skapa motståndskraft till finansiell stress. De riskvägda tillgångarna beräknas med hjälp av en intern riskklassificeringsmetod (IRK-metod) och tar därmed hänsyn till den risk en banks tillgångar är behäftade med. Riskerna kan delas in i kategorierna kreditrisk, marknadsrisk och operativ risk. Primärkapitalet består av i första hand det egna kapitalet, efter avdrag för goodwill, men kan också, efter tillstånd från FI, inkludera

vissa så kallade primärkapitaltillskott. Primärkapitalet ska utgöra minst 50 procent av kapitalbasen. Primärkapitalrelationen ska enligt Basel III vara minst 4 % (fi.se).

- Totalkapitalrelationen, (*Total Capital Ratio*)

Totalkapitalrelationen beräknas på samma sätt som primärkapitalrelationen fast med en annan kapitalbas. Kapitalbasen för totalkapitalrelationen består av Tier 1, egna kapitalet, efter avdrag för goodwill, och Tier 2, som är det supplementära kapitalet och består av förlagslån. Totalkapitalrelationen ska enligt Basel II vara minst 8 % (fi.se).

Likviditetsmått:

- Lån/Inlåning och Kortfristiga Värdepapper, (*Net Loans/Deposits & Short Term Funding*)

Lån/inlåning och kortfristiga värdepapper är ett vanligt likviditetsmått för banker. Nyckeltalet beräknas i procent där totala lån minus avsättningar för osäkra fordringar delas med insättning från kunder och banker, repoavtal och kontanta säkerheter och andra räntebärande skulder, kortfristiga lån. Ett tal nära ett tyder det på att banken har sämre likviditet och är därmed dåligt rustad för att täcka oförutsedda uttag. Ett tal nära noll indikerar istället att banken inte är fullt lönsam (BankScope).

- Lån/Inlåning och Belåning, (*Net Loans/Total Deposits & Borrowing*)

Lån/inlåning och belåning beräknas på liknande sätt som lån/inlåning och kortfristiga värdepapper men tar även hänsyn till långfristiga lån samt derivat (BankScope).

- Likvida medel/Totala Tillgångar, (*Liquid Assets/Total Assets*)

Är ett viktigt likviditetsmått som mäter andelen likvida medel i förhållande till totala tillgångar. Likvida medel består av kassa och bank samt kortfristiga placeringar inklusive outnyttjad lånekredit (BankScope).

Lönsamhetsmått och Resultatmått:

- Räntabilitet på genomsnittligt eget kapital, (*ROAE*)

Årets resultat efter finansiella intäkter och kostnader i relation till genomsnittligt eget kapital under året. Ett mått på avkastningen på aktieägarnas kapital.

- Räntabilitet på genomsnittligt totala tillgångar, (*ROAA*)

Årets resultat efter finansiella intäkter och kostnader i relation till genomsnittliga totala tillgångar under året. Ett mått på avkastningen på företagets tillgångar.

- Kostnad/Intäkt, (*Cost to Income Ratio*)

Totala rörelsekostnader i relation till totala rörelseintäkter. Ett mått på företagets effektivitet.

- Rörelseresultat, (*Operational Income*)

Rörelseresultatet utgör vanligen den första delen av ett företags resultaträkning och är differensen mellan rörelsens intäkter och rörelsekostnaderna, före räntor och skatt.

- Resultat efter skatt, (*Net Income*)

Resultat efter skatt, även kallat nettoresultat, utgör slutgiltiga resultatnivån på resultaträkningen och består av företagets vinst efter avsättningar till periodiseringsfond samt vinstskatt. Resultat efter skatt är hur mycket pengar företaget har att dela ut i form av aktieutdelning alternativt att återinvestera i verksamheten.

Vi kan med hjälp av SPSS beräkna signifikansen av modellen, det vill säga med hur stor sannolikhet den beroende variabeln y förklaras av den oberoende variabeln x . Studien utgår ifrån en α på 0,05 vilket innebär att nollhypoteserna kommer att förkastas vid en signifikansnivå på 95 %. Vi kommer att kunna konstatera att det råder ett samband mellan bankernas prestationsmått och deras kassaflöden med en sannolikhet på 95 %. Risken att vi förkastar en nollhypotes trots att den är sann och begå ett så kallat typ I fel är 5 % och definieras av α . Detta innebär att det finns 5 % risk att vi kommer hävda att det finns ett samband mellan bankernas kassaflöden och deras prestationsmått trots att så inte är fallet. Storleken på α påverkas av vad som undersöks. Vid tester där ett typ I fel skulle innebära stora risker, som till exempel medicinska tester, använder man sig av en lägre α . Vid mindre riskfyllda undersökningar använder man sig vanligtvis av en α på 0,05. Det finns även en risk att begå ett typ II fel vilket innebär att vi inte kan förkasta nollhypotesen trots att den är falsk. För denna studie skulle det innebära att vi inte kan visa på ett samband mellan bankernas prestationsmått och deras kassaflöden trots att det föreligger ett samband. Orsaken till ett typ II fel kan vara en snedvridning i urvalet eller fel vid insamling av data. Storleken på ett typ II fel definieras av β . Vid utformningen av en hypotesprövning krävs det alltid en avvägning mellan typ I och typ II fel då storleken på α och β påverkas av varandra.

Genom vår regressionsanalys får vi även fram determinationskoefficienten, r^2 , som beskriver proportionen av variationen i den beroende variabeln y som kan förklaras av den oberoende variabeln x . Determinationskoefficienten antar ett värde mellan 0 och 1, där en r^2 på 0 innebär att det inte finns någon korrelation mellan x och y variablerna, där variationen i y inte kan förklaras av x . En r^2 på 1 innebär istället en perfekt korrelation där 100 % av förändringen i y kan förklaras av x . Determinationskoefficienten antar oftast ett värde någonstans mellan 0 och 1, och kravet på storleken av r^2 varierar beroende på vad man undersöker. Då vår studie inte har som ambition att finna den bäst förklarande modellen utan endast önskar visa på ett signifikant samband mellan variablerna kan vi acceptera ett lägre värde på r^2 . Inom samhällsvetenskapen är kraven på r^2 oftast lägre på grund av mer komplexa och svåröverskådliga orsakssamband.

4.2. Hypotesprövning – sammanställning

Nyckeltal	Löpande verksamhet	Investeringsverksamhet	Fritt kassaflöde	Finansieringsverksamhet	Totalt kassaflöde
Primärkapotalrelationen	Ej förkasta	Ej förkasta	Ej förkasta	Ej förkasta	Ej förkasta
Totalkapitalrelationen	Ej förkasta	Ej förkasta	Ej förkasta	Ej förkasta	Ej förkasta
Lån / Inlåning & kortfristiga värdepapper	Ej förkasta	Ej förkasta	Ej förkasta	Ej förkasta	Ej förkasta
Lån / Inlåning & belåning	Ej förkasta	Ej förkasta	Ej förkasta	Ej förkasta	Ej förkasta
Likvida medel/totala tillgångar	Ej förkasta	Ej förkasta	Ej förkasta	Ej förkasta	Ej förkasta
ROAE	Ej förkasta	Förkasta	Förkasta	Förkasta	Förkasta
ROAA	Ej förkasta	Ej förkasta	Ej förkasta	Ej förkasta	Ej förkasta
Kostnad / Intäkt	Ej förkasta	Förkasta	Förkasta	Förkasta	Förkasta
Rörelseresultat	Förkasta	Förkasta	Förkasta	Förkasta	Förkasta
Resultat efter skatt	Förkasta	Förkasta	Förkasta	Förkasta	Förkasta

För att besvara studiens första frågeställning, om det finns någon signifikant korrelation mellan europeiska bankers redovisade kassaflöden och deras prestationsmått, har femtio nollhypoteser formulerats. Genom enkel linjär regression har korrelationen mellan de 25 bankernas redovisade kassaflöden och deras prestationsmått för åren 2005 till och med 2012 prövats. Ovanstående tabell visar resultatet av den linjära regressionsanalysen. I avsnitt 4.3 kommer vi att närmare redovisa resultatet av hypotesprövningen för varje nyckeltal för sig samt analysera resultatet utifrån de tre typerna av prestationsmått med utgångspunkt från studiens referensram.

Kassaflöde	ROAE / ROE		ROAA / ROA		Rörelseresultat		Resultat efter skatt	
	Banker	Företag	Banker	Företag	Banker	Företag	Banker	Företag
Löpande verksamhet	Ej förkasta	Ej förkasta	Ej förkasta	Förkasta	Förkasta	Förkasta	Förkasta	Förkasta
Investeringsverksamhet	Förkasta	Ej förkasta	Ej förkasta	Förkasta	Förkasta	Förkasta	Förkasta	Förkasta
Fritt kassaflöde	Förkasta	Ej förkasta	Ej förkasta	Förkasta	Förkasta	Förkasta	Förkasta	Förkasta
Finansieringsverksamhet	Förkasta	Ej förkasta	Ej förkasta	Ej förkasta	Förkasta	Ej förkasta	Förkasta	Ej förkasta
Totalt kassaflöde	Förkasta	Ej förkasta	Ej förkasta	Förkasta	Förkasta	Förkasta	Förkasta	Förkasta

Studiens andra frågeställning; om korrelationen mellan europeiska bankers redovisade kassaflöden och deras prestationsmått skiljer sig mot korrelationen mellan de redovisade kassaflödena hos andra företag och deras prestationsmått, har besvarats genom hypotesprövning av ytterligare tjugo nollhypoteser. Genom enkel linjär regressionsanalys har korrelationen mellan företagens fem redovisade kassaflöden i likhet med de europeiska bankerna samt de fyra prestationsmåttent räntabilitet på eget kapital (ROE), räntabilitet på totala tillgångar (ROA), rörelseresultat samt resultat efter skatt prövats. Dessa prestationsmått har valts då de är traditionella nyckeltal som används för att mäta industriella företags prestationer samt att de är jämförbara med de fyra nyckeltalen ROAE, ROAA, rörelseresultat och resultat efter skatt som använts i hypotesprövningen för de europeiska bankerna. Tabellen ovan visar på resultatet av hypotesprövningen för de europeiska företagen tillsammans med resultatet av hypotesprövningen för de europeiska bankerna med motsvarande nyckeltal. Resultatet av hypotesprövningen för de europeiska företagen redovisas närmare i avsnitt 4.4 där resultatet presenteras utifrån varje nyckeltal var för sig. Analysen innefattar en jämförelse mellan resultatet av hypotesprövningen för de europeiska bankerna mot resultatet av hypotesprövningen för de europeiska företagen, men utgångspunkt från studiens referensram.

4.3. Hypotesprövning europeiska banker

4.3.1. Kapitaltäckningsmätt

Primärkapitalrelationen

Hypotes	Kassaflöde	R	R Square	Signifikans	Beta	Resultat
1	Löpande verksamhet	0,063	0,004	0,374	-0,063	Ej förkasta
2	Investeringsverksamhet	0,132	0,017	0,062	-0,132	Ej förkasta
3	Fritt kassaflöde	0,127	0,016	0,073	-0,127	Ej förkasta
4	Finansieringsverksamhet	0,112	0,013	0,114	-0,112	Ej förkasta
5	Totalt kassaflöde	0,125	0,016	0,079	-0,125	Ej förkasta

Tabellen ovan visar resultatet av de fem första hypotesprövningarna där vi provat om det finns en signifikant korrelation mellan bankernas kassaflöden och kapitaltäckningsmättet primärkapitalrelationen. Resultatet visar att samtliga nollhypoteser har en signifikans som är högre än 0,05. Vi kan därmed inte förkasta nollhypoteserna vid en α på 0,05. Det finns alltså ingen signifikant korrelation mellan bankers prestationsmätt primärkapitalrelationen och deras kassaflöden.

Totalkapitalrelationen

Hypotes	Kassaflöde	R	R Square	Signifikans	Beta	Resultat
6	Löpande verksamhet	0,073	0,005	0,307	-0,073	Ej förkasta
7	Investeringsverksamhet	0,104	0,011	0,143	-0,104	Ej förkasta
8	Fritt kassaflöde	0,106	0,011	0,137	-0,106	Ej förkasta
9	Finansieringsverksamhet	0,097	0,009	0,172	-0,097	Ej förkasta
10	Totalt kassaflöde	0,105	0,011	0,138	-0,105	Ej förkasta

Hypoteserna sex till tio prövar om det finns en signifikant korrelation mellan bankernas kassaflöden och deras prestationsmätt som mäter kapitaltäckningsgraden, totalkapitalrelationen. Som tabellen ovan visar finns det inget signifikant samband vid en α på 0,05 och nollhypoteserna kan därmed inte förkastas. Vi kan alltså inte visa på ett samband mellan bankernas totalkapitalrelation och deras kassaflöden.

Analys

Resultatet av hypotesprövning ett till tio visar att det inte finns någon signifikant korrelation mellan de europeiska bankernas redovisade kassaflöden och de nyckeltal som mäter bankernas kapitaltäckningsgrad. Kassaflödesanalysen hos europeiska banker säger därmed ingenting om hur bankerna presterar utifrån de bankspecifika nyckeltalen primärkapitalrelationen och totalkapitalrelationen som mäter bankernas kapitaltäckning.

4.3.2. Likviditetsmått

Lån/inlåning och kortfristiga värdepapper

Hypotes	Kassaflöde	R	R Square	Signifikans	Beta	Resultat
11	Löpande verksamhet	0,011	0,000	0,880	-0,011	Ej förkasta
12	Investeringsverksamhet	0,115	0,013	0,106	0,115	Ej förkasta
13	Fritt kassaflöde	0,095	0,009	0,180	0,095	Ej förkasta
14	Finansieringsverksamhet	0,114	0,013	0,108	0,114	Ej förkasta
15	Totalt kassaflöde	0,107	0,012	0,131	0,17	Ej förkasta

Tabellen ovan visar resultatet av de linjära regressionsanalyserna för hypotesprövning av nollhypotes 11 till och med 15. Resultatet visar att det inte finns någon signifikant korrelation mellan bankernas prestationsmått lån/inlåning och kortfristiga värdepapper och bankernas kassaflöden vid en α på 0,05. Vi kan därmed inte förkasta nollhypoteserna 11 till 15.

Lån/inlåning och belåning

Hypotes	Kassaflöde	R	R Square	Signifikans	Beta	Resultat
16	Löpande verksamhet	0,102	0,010	0,152	-0,102	Ej förkasta
17	Investeringsverksamhet	0,006	0,000	0,929	-0,006	Ej förkasta
18	Fritt kassaflöde	0,029	0,001	0,681	-0,029	Ej förkasta
19	Finansieringsverksamhet	0,018	0,000	0,796	-0,018	Ej förkasta
20	Totalt kassaflöde	0,025	0,001	0,724	-0,025	Ej förkasta

Nollhypotes 16 till 20 prövar sambandet mellan bankernas prestationsmått lån/inlåning och belåning och bankernas kassaflöden. Resultatet ovan visar att det inte finns något signifikant samband vid en α på 0,05 och vi kan därmed inte förkasta nollhypoteserna.

Likvida medel/totala tillgångar

Hypotes	Kassaflöde	R	R Square	Signifikans	Beta	Resultat
21	Löpande verksamhet	0,080	0,006	0,261	0,080	Ej förkasta
22	Investeringsverksamhet	0,005	0,000	0,947	0,005	Ej förkasta
23	Fritt kassaflöde	0,023	0,001	0,750	0,023	Ej förkasta
24	Finansieringsverksamhet	0,020	0,000	0,781	0,020	Ej förkasta
25	Totalt kassaflöde	0,022	0,000	0,756	0,022	Ej förkasta

Tabellen ovan visar resultatet av hypotesprövning av nollhypotes 21 till 25 där vi prövat om det finns en signifikant korrelation mellan bankernas kassaflöden och deras prestationsmått likvida medel/totala tillgångar. Resultatet visar att samtliga nollhypoteser har en signifikans som är högre än 0,05. Vi kan därmed inte förkasta nollhypoteserna vid en α på 0,05. Det finns alltså ingen signifikant korrelation mellan bankers prestationsmått likvida medel/totala tillgångar och deras kassaflöden.

Analys

Resultatet av hypotesprövning 11 till 25 visar att det inte finns någon signifikant korrelation mellan de europeiska bankernas redovisade kassaflöden och de nyckeltal som mäter bankernas likviditet. Kassaflödesanalysen hos europeiska banker säger därmed ingenting om hur bankerna presterar utifrån de tre bankspecifika nyckeltalen lån/inlåning och kortfristiga värdepapper, lån/inlåning och belåning samt likvida medel/totala tillgångar, som mäter bankernas likviditet.

Vad som dels kan förklara bristen på samband för de två förstnämnda nyckeltalen lån/inlåning och kortfristiga värdepapper samt lån/inlåning och belåning, är den valfrihet vad gäller klassificering av lån som föreligger enligt IAS 7. De lån som åsyftas i nyckeltalens täljare klassificeras vanligtvis i investeringsverksamheten enligt punkt 15-16, men eftersom lånen kan betraktas som bankens lagertillgångar kan de också klassificeras i kassaflöde från löpande verksamhet. Om bankerna klassificerar liknande lån på olika sätt minskar jämförbarheten och korrelationen påverkas därefter. Klassificeringen kompliceras ytterligare enligt vad Mulford & Comiskey (2009) visat genom att jämförelsen mellan bankernas kassaflöde från löpande verksamhet påverkas till det sämre genom omklassificeringar av lån. Ytterligare en faktor som kan ha betydelse för sambandet mellan kassaflöden och nyckeltalen lån/inlåning och kortfristiga värdepapper samt likvida medel/totala tillgångar, utgörs av den valfrihet banker har vad gäller definiering av begreppet likvida medel (IAS, punkt 7). Om en bank väljer att inkludera kortfristiga placeringar som likvida medel och en annan gör tvärtom, påverkas nyckeltalen och jämförbarheten mellan banker och i förlängningen det samband vår studie mäter. Till sist kan även en förklaring till studiens icke-signifikanta samband mellan kassaflöden och nyckeltalen lån/inlåning och kortfristiga värdepapper samt lån/inlåning och belåning ligga i att andra poster förutom lån också påverkar kassaflödet både i kassaflöde från löpande verksamhet och från investeringsverksamheten. Det kan gälla till exempel företagsförvärv i investeringsverksamheten eller poster som rör resultatpåverkande aktiviteter i den löpande verksamheten som utbetalningar till anställda eller leverantörer.

4.3.3. Lönsamhetsmått och Resultatmått

Räntabilitet på genomsnittligt eget kapital

Hypotes	Kassaflöde	R	R Square	Signifikans	Beta	Resultat
26	Löpande verksamhet	0,106	0,011	0,135	0,106	Ej förkasta
27	Investeringsverksamhet	0,206	0,043	0,003	0,206	Förkasta
28	Fritt kassaflöde	0,201	0,040	0,004	0,201	Förkasta
29	Finansieringsverksamhet	0,196	0,039	0,005	0,196	Förkasta
30	Totalt kassaflöde	0,206	0,042	0,003	0,206	Förkasta

Tabellen ovan visar resultatet av den linjära regressionsanalysen av hypoteserna 26 till 30, där sambandet mellan bankernas prestationsmått räntabilitet på genomsnittligt eget kapital (ROAE) och bankernas fem kassaflöden har prövats. Resultatet visar på att det finns ett signifikant samband mellan ROAE och kassaflöde från investeringsverksamhet, fritt kassaflöde, från finansieringsverksamhet och totalt kassaflöde vid en α på 0,05. Nollhypotes 27 till och med 30 kan därmed förkastas vid en α på 0,05. R i tabellen ovan är korrelationskoefficienten och beskriver hur starkt sambandet mellan ROAE och respektive kassaflöde är. R kan anta ett värde mellan +1 och -1. Om R antar värdet 1 innebär det att det

råder perfekt positiv korrelation mellan variablerna. Det kan också beskrivas med att om x-variabeln ökar med en enhet ökar även y-variabeln med en enhet. Om R istället antar värdet -1 innebär det en perfekt negativ korrelation vilket leder till en negativ lutad graf där en ökning av x-variabeln med en enhet leder till en minskning av y-variabeln med en enhet. Som tabellen ovan visar finns det ett positivt samband mellan kassaflödena och ROAE där en ökning av kassaflödena med en enhet (euro) leder till en ökning av ROAE med ca 0,2 enheter (%) allt annat lika. Då vi endast gjort en linjär regressionsanalys där vi bara använts oss av en oberoende variabel är värdet på R detsamma som beta-värdet för koefficienten, det vill säga lutningen på korrelationslinjen. R Square i tabellen ovan är determinationskoefficienten r^2 och beskriver hur väl x-variabeln påverkar värdet av y-variabeln. Tabellen visar att bankernas kassaflöden påverkar värdet av bankernas ROAE med ca 4 %. Signifikansen i tabellen ovan visar på risken för att begå ett typ I fel, det vill säga förkasta nollhypotesen trots att den är sann. För hypotes 27, 28, 29 och 30 ligger den på 0,03 - 0,05 %. Vi kan med 99,50 - 99,70% sannolikhet anta att nollhypotesen är falsk, det vill säga att det finns ett samband mellan ROAE och respektive kassaflöde. Resultatet av nollhypotes 26 visar att det inte finns något signifikant samband mellan ROAE och kassaflöde från löpande verksamhet och kan därmed inte förkastas vid en α på 0,05.

Räntabilitet på genomsnittligt totala tillgångar

Hypotes	Kassaflöde	R	R Square	Signifikans	Beta	Resultat
31	Löpande verksamhet	0,004	0,000	0,955	0,004	Ej förkasta
32	Investeringsverksamhet	0,066	0,004	0,353	0,066	Ej förkasta
33	Fritt kassaflöde	0,057	0,003	0,421	0,057	Ej förkasta
34	Finansieringsverksamhet	0,056	0,003	0,431	0,056	Ej förkasta
35	Totalt kassaflöde	0,059	0,003	0,410	0,059	Ej förkasta

Resultatet av hypotesprövning 31 till och med 35, där vi prövat om det finns en signifikant korrelation mellan bankernas kassaflöden och deras prestationsmått räntabilitet på genomsnittligt totala tillgångar, visas i tabellen ovan. Som tabellen visar har samtliga nollhypoteser en signifikans som är högre än 0,05. Vi kan därmed inte förkasta nollhypoteserna vid en α på 0,05. Det finns alltså ingen signifikant korrelation mellan bankers prestationsmått ROAA och deras kassaflöden.

Kostnad/intäkt

Hypotes	Kassaflöde	R	R Square	Signifikans	Beta	Resultat
36	Löpande verksamhet	0,111	0,012	0,119	-0,111	Ej förkasta
37	Investeringsverksamhet	0,207	0,043	0,003	-0,207	Förkasta
38	Fritt kassaflöde	0,203	0,041	0,004	-0,203	Förkasta
39	Finansieringsverksamhet	0,220	0,049	0,002	-0,220	Förkasta
40	Totalt kassaflöde	0,218	0,047	0,002	-0,218	Förkasta

Nollhypotes 36 till 40 utgår ifrån att det inte finns något signifikant samband mellan bankernas kassaflöden och deras prestationsmått kostnad/intäkt. Som resultatet av den linjära regressionsanalysen visar finns det en signifikant korrelation mellan lönsamhetsmättet kostnad/intäkt och kassaflöde från investeringsverksamhet, fritt kassaflöde, från

finansieringsverksamhet och totalt kassaflöde vid en α på 0,05. Vi kan därmed förkasta nollhypotes 37 till och med 40. Tabellen ovan visar att sambandet är negativt med en β på -0,203 till -0,220 vilket innebär att om kassaflödet ökar med en enhet (euro) minskar kostnad/intäkt med ca 0,2 enheter (%) allt annat lika. Determinationskoefficienten visar på att ca 4-5% av värdet på kostnad/intäkt kan förklaras av bankernas kassaflöden. Genom att titta på signifikansen i tabellen ovan kan vi konstatera att risken för att begå ett typ I fel, det vill säga förkasta nollhypotesen trots att den är sann, ligger på 0,02-0,04%. Vi kan med 99,60-99,80% sannolikhet anta att nollhypotesen är falsk. Med en α på 0,05 kan vi inte förkasta nollhypotes 36 då den visar på en signifikans på 0,119. Vi kan alltså inte visa på ett signifikant samband mellan bankernas kassaflöden från löpande verksamhet och deras lönsamhetsmått kostnad/intäkt.

Rörelseresultat

Hypotes	Kassaflöde	R	R Square	Signifikans	Beta	Resultat
41	Löpande verksamhet	0,195	0,038	0,006	0,195	Förkasta
42	Investeringsverksamhet	0,180	0,032	0,011	0,180	Förkasta
43	Fritt kassaflöde	0,199	0,040	0,005	0,199	Förkasta
44	Finansieringsverksamhet	0,220	0,049	0,002	0,220	Förkasta
45	Totalt kassaflöde	0,216	0,047	0,002	0,216	Förkasta

Nollhypotes 41 till och med 45 utgår ifrån att det inte finns något signifikant samband mellan bankernas kassaflöden och deras rörelseresultat. Som resultatet av den linjära regressionsanalysen visar finns det en signifikant korrelation mellan bankernas samtliga fem kassaflöden och deras rörelseresultat. Vi kan därmed förkasta nollhypotes 41 till och med 45 vid en α på 0,05. Tabellen ovan visar att sambandet är positivt med en beta på 0,180 till 0,220 vilket innebär att om kassaflödet ökar med en enhet (euro) ökar rörelseresultatet med ca 0,2 enheter (euro) allt annat lika. r^2 visar på att ca 3 - 5 % av förändringen i rörelseresultatet kan förklaras av bankernas kassaflöden. Genom att titta på signifikansen i tabellen ovan kan vi konstatera att risken för att begå ett typ I fel, det vill säga förkasta nollhypotesen trots att den är sann, ligger på 0,2 - 1,1 %. Vi kan med 98,90 - 99,80 % sannolikhet anta att nollhypotesen är falsk.

Resultat efter skatt

Hypotes	Kassaflöde	R	R Square	Signifikans	Beta	Resultat
46	Löpande verksamhet	0,214	0,046	0,002	0,214	Förkasta
47	Investeringsverksamhet	0,342	0,117	0,000	0,342	Förkasta
48	Fritt kassaflöde	0,341	0,116	0,000	0,341	Förkasta
49	Finansieringsverksamhet	0,384	0,148	0,000	0,384	Förkasta
50	Totalt kassaflöde	0,373	0,139	0,000	0,373	Förkasta

Resultatet av den linjära regressionsanalysen av hypoteserna 46 till och med 50 presenteras i tabellen ovan och visar på ett signifikant samband mellan bankernas resultat efter skatt och deras fem kassaflöden vid en α på 0,05. Nollhypotes 46 till och med 50 kan därmed förkastas. Som tabellen ovan visar finns det ett positivt samband mellan kassaflödena och bankernas resultat efter skatt där en ökning av kassaflödena med en enhet (euro) leder till en ökning av resultatet efter skatt med ca 0,2 - 0,4 enheter (euro) allt annat lika. r^2 visar att ca 12 - 15 % av förändringen i bankernas resultat efter skatt kan förklaras av förändringen av bankernas

kassaflöde. Värt att notera är dock att r^2 för kassaflöde från löpande verksamhet endast ligger på ca 5 %. Risken för att begå ett typ I fel, det vill säga förkasta nollhypotesen trots att den är sann, ligger på 0 - 0,2 %. Vi kan med 99,80 - 99,99% sannolikhet anta att nollhypotesen är falsk, och därmed anta att det finns ett samband mellan bankers resultat efter skatt och deras kassaflöden.

Analys

Sammantaget visar studien för banker på signifikanta samband mellan fyra av totalt fem resultat- och lönsamhetsmått och dess kassaflöden. Det femte måttet som avviker är ROAA, där samband saknas helt för samtliga kassaflödeskategorier.

Till och börja med visar studien att det finns ett signifikant samband mellan bankers räntabilitet på genomsnittligt eget kapital och deras kassaflöden från investeringsverksamhet, fritt kassaflöde, från finansieringsverksamhet samt totalt kassaflöde. Dock finns inget signifikant samband mellan bankernas räntabilitet på genomsnittligt kapital och deras kassaflöde från löpande verksamhet. Detta ligger i linje med Mulford & Comiskey som menar att kassaflöden från löpande verksamhet och fritt kassaflöde tenderar att vara mycket mindre viktiga som finansiella nyckeltal för banker än för andra företag. Resultatet kan även förklaras utifrån Mulford & Comiskeys iakttagelser att klassificeringen av bankernas finansiella tillgångar får stora konsekvenser för de olika delposterna i bankernas kassaflödesanalys. Rapoport (2009) menar att kassaflöden från löpande verksamhet kan variera kraftigt beroende på hur banken väljer att klassificera sina finansiella tillgångar. Eftersom banker har stor frihet i hur denna klassificering görs finns det risk för att jämförbarheten i kassaflödet från löpande verksamhet kan påverkas till det sämre – både för en och samma bank över tid och mellan banker. Vår studie bekräftar dessa slutsatser. Berggren, Carlenius och Pantzar (1999) ställer sig även de frågande till relevansen av vissa poster i löpande verksamhet. De menar att blandningen av påverkbara och icke påverkbara poster resulterar i att kassaflöden från löpande verksamhet inte mäter vad den är tänkt att mäta, vilket bekräftas av vår studie.

Vidare visar resultatet av den linjära regressionsanalysen av bankers kassaflöden och deras rörelseresultat på ett signifikant samband. Detta ligger i linje med Falkman (2000a) som menar att de ledamöter som inte höll med och som gick vinnande ur striden, istället argumenterade utifrån att en harmonisering mellan resultaträkning och kassaflödesanalys är nödvändig för att det skall gå att jämföra nettobetalmingsflödet från löpande verksamhet med redovisat nettoresultat (jfr. IAS 7, punkt 4). Falkman (2000b) återger även att korrelationen på lång sikt visar på ett samband mellan kassaflöden och resultatmått. Han menar att så är fallet genom att logiken i att periodiserade intäkter och kostnader någon gång under en längre tidsperiod har eller kommer att resultera i in- respektive utbetalning. Samma sak stöds också av Bowen, Burgstahler & Daley (1986) som påvisade samband med låg korrelation på lång sikt mellan företagets nettoresultat och dess kassaflöden (CFO, CFAI och CC). Sambandet mättes dock per företag och inte aggregerat på det sätt som vår studie gjort.

Nyckeltalet resultat efter skatt analyseras i nästa del tillsammans med övriga europeiska företag förutom banker.

4.4. Hypotesprövning europeiska företag

4.4.1. Lönsamhetsmått och resultatmått

Räntabilitet på eget kapital

Hypotes	Kassaflöde	R	R Square	Signifikans	Beta	Resultat
51	Löpande verksamhet	0,075	0,006	0,204	0,075	Ej förkasta
52	Investeringsverksamhet	0,039	0,001	0,513	0,039	Ej förkasta
53	Fritt kassaflöde	0,058	0,003	0,324	0,058	Ej förkasta
54	Finansieringsverksamhet	0,015	0,000	0,805	0,015	Ej förkasta
55	Totalt kassaflöde	0,039	0,002	0,506	0,039	Ej förkasta

Kassaflöde	R Square		Signifikans		Resultat	
	Banker	Företag	Banker	Företag	Banker	Företag
Löpande verksamhet	0,011	0,006	0,135	0,204	Ej förkasta	Ej förkasta
Investeringsverksamhet	0,043	0,001	0,003	0,513	Förkasta	Ej förkasta
Fritt kassaflöde	0,040	0,003	0,004	0,324	Förkasta	Ej förkasta
Finansieringsverksamhet	0,039	0,000	0,005	0,805	Förkasta	Ej förkasta
Totalt kassaflöde	0,042	0,002	0,003	0,506	Förkasta	Ej förkasta

Tabellen ovan visar resultatet av hypotesprövning av nollhypotes 51 till och med 55 där vi provat om det finns en signifikant korrelation mellan företags kassaflöden och deras prestationsmått räntabilitet på eget kapital, ROE. Resultatet visar att samtliga nollhypoteser har en signifikans som är högre än 0,05. Vi kan därmed inte förkasta nollhypoteserna vid en α på 0,05. Det finns alltså ingen signifikant korrelation mellan företags prestationsmått ROE och deras kassaflöden.

Räntabilitet på totala tillgångar

Hypotes	Kassaflöde	R	R Square	Signifikans	Beta	Resultat
56	Löpande verksamhet	0,180	0,032	0,002	0,180	Förkasta
57	Investeringsverksamhet	0,137	0,019	0,020	0,137	Förkasta
58	Fritt kassaflöde	0,168	0,028	0,004	0,168	Förkasta
59	Finansieringsverksamhet	0,023	0,001	0,701	0,023	Ej förkasta
60	Totalt kassaflöde	0,137	0,019	0,020	0,137	Förkasta

Kassaflöde	R Square		Signifikans		Resultat	
	Banker	Företag	Banker	Företag	Banker	Företag
Löpande verksamhet	0,000	0,032	0,955	0,002	Ej förkasta	Förkasta
Investeringsverksamhet	0,004	0,019	0,353	0,020	Ej förkasta	Förkasta
Fritt kassaflöde	0,003	0,028	0,421	0,004	Ej förkasta	Förkasta
Finansieringsverksamhet	0,003	0,001	0,431	0,701	Ej förkasta	Ej förkasta
Totalt kassaflöde	0,003	0,019	0,410	0,020	Ej förkasta	Förkasta

Nollhypotes 56 till och med 60 utgår ifrån att det inte finns något signifikant samband mellan företags kassaflöden och deras prestationsmått räntabilitet på totala tillgångar (ROA). Som resultatet av den linjära regressionsanalysen visar finns det en signifikant korrelation mellan ROA och kassaflöde från löpande verksamhet, investeringsverksamhet, fritt kassaflöde och totalt kassaflöde vid en α på 0,05. Vi kan därmed förkasta nollhypotes 56, 57, 58, och 60. Tabellen ovan visar att sambandet är positivt med en beta på 0,137 till 0,180 vilket innebär att om kassaflödet ökar med en enhet (euro) ökar räntabiliteten på totala tillgångar med mellan ca 0,14 och 0,18 enheter (%), allt annat lika. r^2 visar på att ca 2 - 3 % av förändringen i ROA kan förklaras av företagens kassaflöden. Genom att titta på signifikansen i tabellen ovan kan vi konstatera att risken för att begå ett typ I fel, det vill säga förkasta nollhypotesen trots att den är sann, ligger på 0,2 - 2 %. Vi kan med 98 - 99,80 % sannolikhet anta att nollhypotesen är falsk. Med en α på 0,05 kan vi inte förkasta nollhypotes 59 då den visar på en signifikans på 0,701. Vi kan alltså inte visa på ett signifikant samband mellan företagens kassaflöde från finansieringsverksamhet och deras räntabilitet på totala tillgångar.

Rörelseresultat

Hypotes	Kassaflöde	R	R Square	Signifikans	Beta	Resultat
61	Löpande verksamhet	0,344	0,119	0,000	0,344	Förkasta
62	Investeringsverksamhet	0,250	0,062	0,000	0,250	Förkasta
63	Fritt kassaflöde	0,313	0,098	0,000	0,313	Förkasta
64	Finansieringsverksamhet	0,025	0,001	0,677	0,025	Ej förkasta
65	Totalt kassaflöde	0,249	0,062	0,000	0,249	Förkasta

Kassaflöde	R Square		Signifikans		Resultat	
	Banker	Företag	Banker	Företag	Banker	Företag
Löpande verksamhet	0,038	0,119	0,006	0,000	Förkasta	Förkasta
Investeringsverksamhet	0,032	0,062	0,011	0,000	Förkasta	Förkasta
Fritt kassaflöde	0,040	0,098	0,005	0,000	Förkasta	Förkasta
Finansieringsverksamhet	0,049	0,001	0,002	0,677	Förkasta	Ej förkasta
Totalt kassaflöde	0,047	0,062	0,002	0,000	Förkasta	Förkasta

Resultatet av den linjära regressionsanalysen av hypoteserna 61 till och med 65 presenteras i tabellen ovan och visar på ett signifikant samband mellan företagens rörelseresultat och deras kassaflöde från löpande verksamhet, investeringsverksamhet, fritt kassaflöde och totalt kassaflöde vid en α på 0,05. Nollhypotes 61, 62, 63 och 65 kan därmed förkastas. Som tabellen ovan visar är sambandet positivt vilket innebär att en ökning av kassaflödena med en enhet (euro) leder till en ökning av resultatet efter skatt med ca 0,25 - 0,34 enheter (euro) allt annat lika. Determinationskoefficienten visar att ca 6 - 12 % av förändringen i företagens rörelseresultat kan förklaras av förändringen i företagens kassaflöde. Risken för att begå ett typ I fel, det vill säga förkasta nollhypotesen trots att den är sann, ligger på 0,000 %. Vi kan med 99,99 % sannolikhet anta att nollhypotesen är falsk, och därmed anta att det finns ett samband mellan företagens rörelseresultat och deras kassaflöden från löpande verksamhet, investeringsverksamhet, deras fria kassaflöde samt totala kassaflöde. Resultatet av nollhypotes 64 visar dock att det inte finns något signifikant samband mellan företagens rörelseresultat och kassaflöde från finansieringsverksamhet och kan därmed inte förkastas vid en α på 0,05.

Resultat efter skatt

Hypotes	Kassaflöde	R	R Square	Signifikans	Beta	Resultat
66	Löpande verksamhet	0,323	0,105	0,000	0,323	Förkasta
67	Investeringsverksamhet	0,253	0,064	0,000	0,253	Förkasta
68	Fritt kassaflöde	0,306	0,094	0,000	0,306	Förkasta
69	Finansieringsverksamhet	0,045	0,002	0,442	0,045	Ej förkasta
70	Totalt kassaflöde	0,251	0,063	0,000	0,251	Förkasta

Kassaflöde	R Square		Signifikans		Resultat	
	Banker	Företag	Banker	Företag	Banker	Företag
Löpande verksamhet	0,046	0,105	0,002	0,000	Förkasta	Förkasta
Investeringsverksamhet	0,117	0,064	0,000	0,000	Förkasta	Förkasta
Fritt kassaflöde	0,116	0,094	0,000	0,000	Förkasta	Förkasta
Finansieringsverksamhet	0,148	0,002	0,000	0,442	Förkasta	Ej förkasta
Totalt kassaflöde	0,139	0,063	0,000	0,000	Förkasta	Förkasta

Nollhypotes 66 till och med 70 utgår ifrån att det inte finns något signifikant samband mellan företagens kassaflöden och deras resultat efter skatt. Som resultatet av den linjära regressionsanalysen visar finns det en signifikant korrelation mellan företagens kassaflöden från löpande verksamhet, investeringsverksamhet, fritt kassaflöde samt totala kassaflöde och deras resultat efter skatt. Vi kan därmed förkasta nollhypotes 66, 67, 68 och 70 vid en α på 0,05. Tabellen ovan visar att sambandet är positivt med en beta på 0,251 till 0,323 vilket innebär att om kassaflödet ökar med en enhet (euro) ökar resultatet efter skatt med ca 0,3 enheter (euro) allt annat lika. Determinationskoefficienten r^2 visar på att ca 6 – 11 % av förändringen i företagens resultat efter skatt kan förklaras av deras kassaflöden. Genom att titta på signifikansen i tabellen ovan kan vi konstatera att risken för att begå ett typ I fel, det vill säga förkasta nollhypotesen trots att den är sann, ligger på 0,000 %. Vi kan med 99,99 % sannolikhet anta att nollhypoteserna 66, 67, 68 och 70 är falska. Med en α på 0,05 kan vi inte förkasta nollhypotes 69 då den visar på en signifikans på 0,442. Vi kan alltså inte visa på ett signifikant samband mellan företagens kassaflöde från finansieringsverksamhet och deras resultat efter skatt.

Analys

När vi jämför banker och övriga företag vad gäller sambandet mellan kassaflöden och nyckeltalen räntabilitet på totala tillgångar och räntabilitet på eget kapital, ser vi nästan helt motsatta mönster. För företag finns signifikanta samband i hög utsträckning mellan kassaflöden och räntabilitet på totalt kapital men inte för räntabilitet på eget kapital, medan det för banker förhåller sig tvärtom. För företagen återfinns nämnda signifikanta korrelationer mellan räntabilitet på totala tillgångar och kassaflöde från investeringsverksamhet, löpande verksamhet, fritt kassaflöde och totalt kassaflöde. Dock kan studien inte visa på något signifikant samband mellan företags kassaflöde från finansieringsverksamhet och räntabilitet på totalt kapital.

Vi kan därmed konstatera att det finns skillnader mellan kassaflöden i banker och kassaflöden i andra företag. Vår studie bekräftar Sandells (2008) beskrivning av att det finns grundläggande skillnader mellan bankverksamhet som utgörs av finansiella flöden och

tillverkande företag, handelsföretag och tjänsteföretag som istället utgörs av fysiska flöden. Man kan också anta att skillnaden i sambanden mellan banker och övriga företag beror på olika kapitalstruktur. Exempelvis består bankers tillgångar av liten andel eget kapital jämfört med övriga företag (Eakins & Mishkin, 2009).

Vad gäller resultatmåttan rörelseresultat och resultat efter skatt visar studien liknande utfall som för banker: signifikanta samband relaterade till företagens kassaflöden. Dock finns inget samband relaterat till finansieringsverksamheten för företag, vilket det gör för banker, som också nämnts tidigare. I enlighet med tidigare resonemang för banker kan även dessa samband bekräftas genom Falkman (2000b) som menar att resultatmått och kassaflödesmått korrelerar på lång sikt. Att det finns samband mellan finansieringsverksamheten och resultatmåttan för banker men inte för övriga företag, borde kunna förstås utifrån skillnaden mellan finansiella institut och övriga företag. En del av bankernas primära verksamhet utgörs av in- och utbetalningar relaterade till finansieringsaktiviteter (Torfason, 2013) som hänförs till finansieringsverksamheten. Det kan röra sig om till exempel obligationslån, reverslån och inteckningslån samt av andra kort- och långsiktiga lån (IAS 7, punkt 17). Enligt IAS 7, punkt 11 redovisar ett företag "kassaflöden från löpande verksamhet, investeringsverksamhet och finansieringsverksamhet på det sätt som är mest ändamålsenligt för dess verksamhet.". Vi kan genom vår studie visa att det finns skillnader i klassificeringen mellan banker och andra företag.

Utöver vissa likheter ovan går det även att finna några skillnader mellan banker och övriga företag vad gäller determinationskoefficienten r^2 , för nyckeltalet resultat efter skatt. Detta mått är i övriga företag mellan 6-11 % och i banker 5-15 %, och om man följer måttet för respektive kassaflödeskategori ser man att dessa oberoende variabler med olika grad förklarar den beroende variabeln. Bland övriga företag har kassaflöde från löpande verksamhet högst förklaringsvärde på 10,5 %, följt av fritt kassaflöde 9,4 %, kassaflöde från investeringsverksamheten 6,4 %, totalt kassaflöde 6,3 % samt kassaflöde från finansieringsverksamheten 0,2 % där dock signifikant samband saknas för det sistnämnda. Vad som är noterbart är att det förhåller sig precis tvärtom för motsvarande kassaflöden hos banker. Där är det istället kassaflöde från finansieringsverksamheten som bäst förklarar resultatet med sina 14,8 %, följt av totalt kassaflöde 13,9 %, investeringsverksamhet 11,7 %, fritt kassaflöde 11,6 % samt kassaflöde från löpande verksamhet 4,6 %.

Vi konstaterar att utfallet ovan för övriga företag liknar vad Bowen, Burgstahler & Daley fann i sin studie. Inbördes rangordning av förklaringsgrad för de olika kassaflödeskategorierna visar att det är löpande verksamhet (CFO) som bäst förklarar resultatet, följt av fritt kassaflöde (CFAI) samt totalt kassaflöde (CC). Det vi ser är att kassaflödet i banker inte följer detta mönster. Faktum att kassaflöde från löpande verksamhet och fritt kassaflöde hamnar sist gör att vi återigen kan dra en parallell till Mulford & Comiskey vad gäller den begränsande prognosrelevansen hos dessa två kassaflödesmått i banker. Vår undersökning pekar istället ut samtliga av de andra kassaflödesmåttan som bättre indikatorer på hur bankers resultat kan utvecklas. I samband med detta är det värt att notera studiens tidigare utpekade skillnader mellan banker och övriga företag. Nämligen de att studien endast för banker (ej för övriga företag) funnit signifikanta samband mellan finansieringsverksamheten och både måttet rörelseresultat och resultat efter skatt, samt att det finns signifikanta samband mellan resultat- och lönsamhetsmåttan kostnad/intäkt och ROAE och samtliga kassaflödesmått förutom för kassaflöden från löpande verksamhet.

Iakttagelserna i stycket ovan är dels intressanta i ljuset av hur kategorin kassaflöden från löpande verksamhet definieras enligt IAS 7, och gör dels att frågan om harmonisering mellan kassaflödesanalys och resultaträkning (Falkman, 2000a) samt standardens syfte hamnar i blickfånget. Syftet med kassaflödesanalys enligt IAS 7 är att visa företagets förmåga att skapa likvida medel. Standarden särskiljer kategorin kassaflöde från löpande verksamhet från övriga två kassaflödeskategorier genom att betona dess bättre lämpade förmåga att visa om “företaget har genererat de likvida medel som krävs för säkerställande av företagets löpande verksamhet, för återbetalning av lån, för utdelning samt för nyinvesteringar utan att tillskott behövs från externa finansieringskällor.” (punkt 13). Kassaflöde från löpande verksamhet är vidare en viktig aktivitetskategori för att det enligt punkt 4 ska det gå att jämföra resultatet från den löpande verksamheten i olika företag. Till detta menar punkt 14 att kassaflöden från löpande verksamhet bäst speglar företagets kärnverksamhet, eftersom kategorin fångar upp kassaflöden relaterade till företagets huvudsakliga intäktsgenererande verksamheter. Normgivaren har genom standardens många valmöjligheter dock gett bankerna själva möjligheten att klassificera i enlighet med det sätt som är mest ändamålsenligt för dess verksamhet. Trots valfriheten är alltså normgivarens önskan och standardens syfte fortfarande att löpande verksamhet skall fånga kärnverksamheten i högre utsträckning än investeringsverks- och finansieringsverksamheten.

Vår undersökning visar att det eventuellt inte endast är kassaflöden från löpande verksamhet som har funktionen av att spegla bankens kärnverksamhet idag, utan att även kassaflöde från investerings- och finansieringsverksamheten delvis fått rollen att göra detta. Torfason menar att indelningen i de tre kassaflödeskategorierna inte passar bankerna så bra eftersom deras kärnverksamhet utgörs av investerings- och finansieringsverksamhet, det vill säga att köpa och sälja pengar. Intäkterna skapas genom ränteskillnaden som uppstår till följd av omvandlingen från finansieringen på balansräkningens passivsida till investeringen på motsvarande aktivsida (Eakins & Mishkin, 2009). Bankens särart kan därför tjäna som förklaring till vår studies samband. För övriga företag kan kassaflöde från löpande verksamhet lättare fånga upp kärnverksamheten eftersom den i företag utgörs av produkter och inte finansiella tjänster (Sandell, 2008). Synen på vad kassaflöde från löpande verksamhet borde innehålla är inte enhetlig. Berggren, Carlenius & Pantzar (1999) har ifrågasatt huruvida kassaflöden från löpande verksamhet mäter vad den är tänkt att mäta enligt standardens regler. De undrar i motsats till Mulford & Comiskey om löpande verksamhet bättre hade kunnat beskriva bankens förmåga att generera likvida medel om förändringar i kundernas inlåning istället hade redovisats någon annanstans. Mulford & Comiskey menar dock att bankens förmåga att dra till sig inlåning genom att attrahera kunder är så pass central och avgörande för dess överlevnad att kunders rörelser av den anledningen borde redovisas i löpande verksamhet.

Det kan uppstå begränsningar i att använda kassaflöden från löpande verksamhet som jämförelsemått till nettoresultatet (Falkman, 2000a, jfr. IAS 7, punkt 4) till följd av bankers särart, men också till följd av de många valmöjligheter bankerna har vid klassificeringen enligt standarden. Det är på grund av inkonsistens i klassificeringsreglerna svårt att utifrån kassaflöden från löpande verksamhet bedöma bankens finansiella styrka (Torfason, 2013). Detta har också visat sig bland nordiska bankers redovisning av kassaflöde från löpande verksamhet genom att kassaflödet varit negativt i kombination med positivt resultat. Detta kan jämföras med syftet med kassaflöde från löpande verksamhet enligt IAS 7 som är att generera “de likvida medel som krävs för säkerställande av företagets löpande verksamhet, för återbetalning av lån, för utdelning samt för nyinvesteringar utan att tillskott behövs från externa finansieringskällor”. Sandell (2008) uttrycker att poängen med kassaflödesanalysen är

att användaren skall kunna bilda sig en uppfattning om företagets kortsiktiga betalningsförmåga och se om kassaflödet varit positivt över sikt, vilket är det yttersta kvittot på att nettotillgångarna ökat.

4.5. Empirisk validitet och reliabilitet

Genom att använda oss av enkel linjär regressionsanalys tar vi endast hänsyn till en oberoende variabel. Det innebär att vi inte väger in andra faktorer som också påverkar den beroende variabeln. Detta kan leda till att man drar för stora slutsatser utifrån det resultat man får då man inte sätter det i perspektiv till andra faktorer. Vår frågeställning är dock att se om det finns något samband mellan bankernas kassaflöde och nyckeltal som mäter deras prestation och inte att kartlägga samtliga faktorer som påverkar bankers prestationsmätt. Man bör dock ha detta i åtanke och därmed dra våra slutsatser med försiktighet. Det finns även en risk att man felaktigt antar att den oberoende variabeln påverkar den beroende variabeln när det i själva verket är tvärt om. Det kan även finnas en eller flera faktorer som påverkar både den beroende och oberoende variabeln men som inte har tagits med i modellen vilket leder till ett skensamband. Man drar då felaktigt slutsatsen att det finns ett samband mellan de två variablerna i modellen.

5. Slutsatser

Resultatet av studien visar att det inte finns något signifikant samband mellan de europeiska bankernas redovisade kassaflöden och de traditionella nyckeltal som mäter bankers prestation utifrån kapitaltäckning och likviditet. Studien visar att det finns ett positivt signifikant samband mellan europeiska bankers redovisade kassaflöden från investeringsverksamhet, fritt kassaflöde, finansieringsverksamhet och totalt kassaflöde och det traditionella nyckeltalet som mäter bankers lönsamhet, räntabilitet på genomsnittligt eget kapital. Det finns dock inget signifikant samband mellan bankers kassaflöde från löpande verksamhet och nyckeltalet räntabilitet på genomsnittligt eget kapital. Resultatet av studien visar även att det finns ett negativt signifikant samband mellan europeiska bankers redovisade kassaflöden från investeringsverksamhet, fritt kassaflöde, finansieringsverksamhet och totalt kassaflöde och lönsamhetsmättet kostnad/intäkt. Det finns dock inget signifikant samband mellan bankers kassaflöde från löpande verksamhet och nyckeltalet kostnad/intäkt. Studien visar även att det inte finns något signifikant samband mellan de europeiska bankernas nyckeltal räntabilitet på genomsnittliga totala tillgångar och deras samtliga fem redovisade kassaflöden. Resultatet av studien visar även att det finns ett positivt signifikant samband mellan europeiska bankers samtliga redovisade kassaflöden och de två resultatmått rölserresultat och resultat efter skatt.

Detta kan jämföras med sambandet mellan de redovisade kassaflödena från europeiska företag som inte är banker och nyckeltalen räntabilitet på eget kapital, räntabilitet på totala tillgångar, rölserresultat och resultat efter skatt. Resultatet av studien visar på ett positivt signifikant samband mellan de europeiska företagens kassaflöde från löpande verksamhet, investeringsverksamhet, fritt kassaflöde och totalt kassaflöde, och det traditionella nyckeltalet som mäter företags finansiella prestation, räntabilitet på totala tillgångar, samt de två resultatmått rölserresultat och resultat efter skatt. Det finns inget signifikant samband mellan de europeiska företagens nyckeltal räntabilitet på eget kapital och deras redovisade

kassaflöden. Studiens resultat visar även att det inte finns något signifikant samband mellan de europeiska företagens redovisade kassaflöde från finansieringsverksamhet och något av de fyra undersökta nyckeltalen, räntabilitet på eget kapital, räntabilitet på totala tillgångar, rörelseresultat och resultat efter skatt.

Eftersom studiens resultat visar att det finns signifikanta samband mellan europeiska bankers redovisade kassaflöden och traditionella nyckeltal som mäter bankernas lönsamhet och resultat, kan vi därmed dra slutsatsen att man utifrån kassaflödesanalysen från banker kan få indikationer på bankens lönsamhet och resultat. Utifrån resultatet av vår studie kan vi visa att det finns ett värde för användaren av redovisningen att bankerna redovisar en kassaflödesanalys. Vår studie har därmed kommit fram till en annan slutsats än Berggren, Carlenius & Pantzar (1999) vars undersökning visade att bankernas redovisningsansvariga och analytikerna var överens om att kassaflödesanalys inte är relevant för banker. Den stödjer inte heller Rapoports (2009) påstående att kassaflödesanalysen idag inte mäter finansiell styrka.

Vi kan även dra slutsatsen att de europeiska bankernas kassaflöde från löpande verksamhet dock inte ger användaren av redovisningen någon indikation på bankens lönsamhet. Resultatet av studien visar också att det inte finns något signifikant samband mellan de europeiska bankernas kassaflödesanalys och de finansiella nyckeltal som är specifika för bankernas verksamhet och som mäter deras kapitaltäckning och likviditet. Vi kan därmed dra slutsatsen att kassaflödesanalysen så som den är utformad idag inte fångar de finansiella prestationer som är specifika för just bankernas verksamhet.

Studios resultat visar även på att de signifikanta sambanden mellan traditionella nyckeltal som mäter europeiska företags prestationer utifrån lönsamhet och resultat och deras redovisade kassaflöden skiljer sig mot de signifikanta sambanden mellan bankernas redovisade kassaflöden och deras finansiella nyckeltal. Vi kan därmed dra slutsatsen att kassaflödesanalysen för banker skiljer sig från andra företag, vilket ligger i linje med Sandell (2008) som pekar på den grundläggande skillnaden mellan bankverksamhet å ena sidan och tillverkande företag, handelsföretag och tjänsteföretag å andra sidan. Kassaflöde från löpande verksamhet och kassaflöde från finansieringsverksamhet säger inte samma sak för banker som för andra företag. Torfason (2012) menar att bankerna ansåg att en kassaflödesanalys blir ologisk och inte lämpar sig för verksamheten i en bank eftersom deras produkt utgörs av likvida medel. Resultatet av vår studie visar att användaren av redovisningen bör tolka kassaflödena hos banker annorlunda jämfört med kassaflödena hos andra företag. Kassaflödesanalysen hos banker behöver därmed inte vara ologisk och olämplig beroende på hur man tolkar kassaflödena.

6. Studiens bidrag

Torfason (2013) har återgivit kritik från banker och andra organisationer mot att banker skall redovisa kassaflödesanalys. Kritiken bottenar i verksamhetens särart i banker och i ett inkonsistent regelverk. Mulford & Comiskey (2009) har lämnat ett bidrag avseende kassaflödesanalysens jämförbarhet mellan banker kopplat till den valfrihet vid klassificering som regelverket möjliggör. Vår undersökning vill lämna ett bidrag till frågan huruvida kassaflödesanalysen kan ge användaren någon värdefull information eller inte, vilket görs genom att undersöka i vilken utsträckning redovisade kassaflöden korrelerar med de finansiella prestationer som i banker mäts med finansiella nycketal. Vilka samband och icke-samband som påträffas beror till väldigt stor del på hur de undersökta bankerna valt att klassificera sina kassaflöden till verksamhetens olika aktiviteter löpande verksamhet, investeringsverksamhet och finansieringsverksamhet. Som förklaringar till funna samband respektive icke-samband görs kopplingar till bland annat Torfasons och Mulford & Comiskeys ovan nämnda studier.

Ända sedan 80-talet har det varit osäkert om kassaflödesanalysen banker upprättar egentligen fyller någon funktion för dess användare. Enligt IASBs föreställningsram skall redovisningen vara relevant för att kunna vara användbar som beslutsunderlag för redovisningens användare befintliga och potentiella investerare, långgivare och andra kreditgivare. Vår studie visar på att kassaflödesanalysen för banker kan ge relevant information och därigenom vara användbar. Eftersom undersökningen visar på signifikanta samband mellan bankers kassaflöden och resultatmått kan kassaflödena användas som ett kompletterande mått på bankers prestation. Det krävs dock en medvetenhet kring bankers unika verksamhet i vilken varuflödena består av likvida medel istället för – som i övriga företag, av fysiska produkter – för att förstå hur kassaflödesanalysens tre olika kategorier ska tolkas. Här pekar nämligen vår studie på att redovisade kassaflöden skiljer sig åt mellan banker och övriga företag. Som indikation på finansiell prestation har kassaflöden från finansieringsverksamheten för banker en större roll, och kassaflöden från löpande verksamhet en mindre roll, än vad de har för övriga företag.

Medvetenhet kring bankens särart är också av vikt för att förstå olikheterna mellan banker och övriga företag som studiens påträffade samband mellan kassaflöden och lönsamhetsmått vittnar om. Endast för banker finns signifikanta samband mellan kassaflöden och lönsamhetsmått utifrån eget kapital (ROAE), och endast för övriga företag finns signifikanta samband mellan kassaflöden och lönsamhetsmått utifrån ett företags totala tillgångskapital (ROAA). Eftersom det finns signifikanta samband både för banker och övriga företag mellan kassaflöden och studiens resultatmått (täljaren i ROAE och ROAA), borde olikheten i sambanden relaterade till lönsamhetsmåten bero på bankers och övriga företags olika kapitalstruktur (nämnaren i ROAE och ROAA).

Vad som ligger till grund för studiens slutsats är ett synsätt där begreppet relevans hänger samman med information om finansiell prestation. Utgångspunkten är om en investerare kan ha någon nytta av information om en banks kassaflöden när denne utvärderar en banks finansiella prestationer – både bakåt och framåt i tiden. Det är ett av möjligen flera sätt att definiera relevans. Andra aspekter än finansiella prestationer som också skulle kunna utgöra utgångspunkt vid utvärdering av en bank har inte beaktats i studien.

7. Förslag till fortsatt forskning

7.1. Klassificering av aktiviteter

Vår studie kan inte uttala sig om hur de faktiska förklaringarna till studiens påvisade samband respektive icke-samband ser ut. En kartläggning över dessa kan göras genom att studera bankernas enskilda kassaflödesrapporter och gå till botten med hur klassificering av bankens aktiviteter görs i praktiken. Vad som skulle behöva klarläggas för att förstå de bakomliggande orsakerna till sambanden, är i vilken utsträckning klassificeringen kan sägas vara utförd på ett konsekvent sätt över tid för en och samma bank, men också hur mycket klassificeringen skiljer sig åt mellan bankerna. En sådan förståelse för hur banker klassificerar skulle ge ytterligare ett bidrag till frågan huruvida kassaflödesanalysen i banker är värdefull för användare eller inte.

7.2. Kassaflöde från bankens kärnverksamhet

Enligt IAS 7 skall företagets huvudsakliga intäktsgenererande verksamhet uttryckas i kassaflöde från löpande verksamhet. Vår undersökning visar samband som pekar på att det eventuellt inte endast är kategorin löpande verksamhet som har den funktionen idag. Vår studie föreslår därför att det finns anledning att vidare undersöka i vilken utsträckning standardens nuvarande klassificeringsregler korrekt lyckas fånga bankers egentliga kärnverksamhet i kategorin kassaflöde från löpande verksamhet. Orsakerna kan sökas i en, som nämnt ovan i avsnitt 7.1, kartläggning av bankernas klassificering av deras aktiviteter.

För normgivarna handlar frågan på ett djupare plan om i vilken utsträckning kassaflöde från löpande verksamhet borde vara harmoniserat med resultaträkningen. Enligt Torfasons (2013) återgivning diskuterades harmonisering i remissbrevens med argument åt båda hållen. Antingen betraktas kvaliteten och förmågan hos kassaflöde från löpande verksamhet att fungera som ett jämförelsemått mot måttet nettoresultat, som mest eftersträvansvärt (Falkman, 2000a), eller också utgörs ledstjärnan av förståelsen för kassaflödena. Oavsett om det föreligger samband eller ej mellan kassaflöden och bankers finansiella prestationsmått, som vår studie undersökt, kanske kassaflödena kan ge andra typer av signaler som också kan vara av värde. Att exempelvis kassaflöden från löpande verksamhet visar negativa värden i kombination med positiva nettoresultat, vilket Torfason (2013) funnit, kan tyckas vara anmärkningsvärt utifrån standardens syfte, men kan trots detta ändå utgöra viktig information.

7.3. Justeringar av kassaflödet

En förutsättning för att kassaflödesredovisningen skall kunna vara konsekvent över tid och jämförbar mellan banker, avgörs av hur reglerna är utformade. Mulford & Comiskey (2009) föreslår en översyn av reglerna i standarden för rapporten över kassaflöden för att kassaflöde från löpande verksamhet ska kunna bli mer jämförbart mellan banker. Att denna jämförbarhet uppnås är också en del av syftet med IAS 7 enligt standardens punkt 4. Generaliserbarheten och giltigheten i deras studie skulle kunna prövas genom en liknande undersökning över motsvarande banker i Europa. Justeringar, i enlighet med de som gjordes för kassaflöde från löpande verksamhet i amerikanska banker, skulle om de tillämpades på motsvarande sätt på europeiska bankers kassaflöde möjliggöra en undersökning om kassaflödet skulle bli mer jämförbart även mellan banker i Europa.

7.4. Direkt och indirekt metod

En stor del av åsikterna som återfinns i remissvaren från 1980-talet i USA bestod i att förklara varför en redovisning av kassaflöden i banker utifrån direkt metod skulle göra att standardens syfte uppfylls i högre utsträckning än vad indirekt metod gör (Torfason, 2013). En jämförelsestudie mellan banker som tillämpar olika metoder behöver göras för att undersöka skillnaderna som uppstår i hur väl kassaflödesanalysen kan användas som informationskälla. Informationen behöver enligt standardens syfte kunna vara till användning för att urskilja bankens förmåga att skapa likvida medel, vilket borde kunna göras lättare om metoden lyckas hålla isär bankens och kundens kassaflöden (Torfason, 2013). Slutligen ska informationen enligt standardens syfte även kunna utgöra ett mervärde i förhållande till nettoresultatet då det gäller att säga något om bankens löpande verksamhet, samt att kunna utgöra underlag för att prognosticera framtida kassaflöden.

8. Referenser

Finansinspektionen (FI). Tillgänglig: www.fi.se Stockholm: Finansinspektionen [Elektronisk]

BankScope. Available: www.bankscope.bvdep.com [Elektronisk]

Baldvinsdottir G. & Marton, J. (2013). Opublicerat working paper.

Berggren, Carlenius & Pantzar (1999). *Finansieringsanalyser för banker och skogsbolag*. D-uppsats, Linköpings universitet. Hämtad (2013-11-05) från <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:21031/FULLTEXT01.pdf>

Bryman, A. & Bell, E. (2003). *Business Research Methods*. 1. uppl., Oxford: Oxford University Press.

Bowen, R. M., Burgstahler, D. & Daley, L. A. (1986). Evidence on the relationships between earnings and various measures of cash flow. *The Accounting Review*. 61: 713-725. American Accounting Association.

Bureau van Dijk. / Overview / Orbis. Available: www.bvdinfo.com [Elektronisk]

Cortinhas, C. & Black, K. (2012). *Statistics for Business and Economics*. 1. Uppl., Chichester: John Wiley & Sons, Ltd.

Esaiasson, P., Gilljam, M., Oscarsson, H., Wängnerud, L. (2012). *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 4. uppl., Stockholm: Norstedts juridik.

Falkman, P. (2000a). *Kassaflödesredovisning*. Lund: Studentlitteratur.

Falkman, P. (2000b). *Teori för redovisning*. Lund: Studentlitteratur.

Dimitropoulos, P., Asteriou, D. & Kourmanakos, E. (2010). The relevance of earnings and cash flows in a heavily regulated industry: Evidence from the Greek banking sector. *Advances in Accounting, incorporating Advances in International Accounting*. 26: 290-303.

Europeiska unionen (EU), *EUR-Lex : Access to European law*. Hämtad från <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=C.ELEX:32002R1606:en:NOT> [Elektronisk]

FAR (2007), *Samlingsvolymen 2007 Del 1*. FAR Förlag.

Hansson, S., Arvidson, P. & Lindquist, H. (2006). *Företags- och räkenskapsanalys*. Lund: Studentlitteratur.

Holme, I. & Solvang, B. (1997). *Forskningsmetodik : om kvalitativa och kvantitativa metoder*. 2. uppl., Lund : Studentlitteratur.

Holmquist, B. & Wennberg, I. (1996). Hur redovisar vi kassaflöden?. *Balans* nr 1, 1996. IASB (2012). *IFRS - Consolidated without early application, part B, 2013*. London: IFRS Foundation Publications Department.

IASB (2013). *IFRS-volymer 2013*. Stockholm: FAR Akademi AB.

IBM. Available: www.ibm.com [Elektronisk]

Jacobsen, D. (2002). *Vad, hur och varför : om metodval i företagsekonomi och andra samhällsvetenskapliga ämnen*. Lund : Studentlitteratur.

Mishkin, F. S. & Eakins, S. G. (2009). *Financial Markets and Institutions*. 6. ed. Boston: Pearson Education International.

Mulford, C. & Comiskey, E. (2009). *Cash Flow Reporting by Financial Companies: A Look at the Commercial Banks*. College of Management, Georgia Institute of Technology, Atlanta. Retrieved from http://scheller.gatech.edu/fac_research/centers_initiatives/finlab/reports/finlab_reports_2009.html

Rapoport M. (2009). How To Make Banks' Cash Flow More Useful. *Cash Flow Analytics, LLC*. Retrieved (2013-11-01) from <http://www.cashflowanalytics.com/news.php?articleID=282>

Sandell, N. (2008). *Konsten att beräkna och analysera betalningsflöden*. Malmö: Liber.

Thomson Reuters. Available: www.thomsonreuters.com [Elektronisk]

Torfason, Asgeir. (2013). Cash flow in banks. Opublicerat avhandlingsmanus.

9. Bilagor

Bilaga 1.

Urval eruopieska banker

	Bank	Land
1.	BNP Paribas	Frankrike
2.	Société Générale	Frankrike
3.	UniCredit SpA	Italien
4.	Nordea Bank AB (publ)	Sverige
5.	Standard Chartered Plc	Storbritannien
6.	Skandinaviska Enskilda Banken AB	Sverige
7.	Svenska Handelsbanken	Sverige
8.	Crédit Industriel et Commercial - CIC	Frankrike
9.	Banca Monte dei Paschi di Siena SpA-Gruppo Monte dei Paschi di Siena	Italien
10.	Swedbank AB	Sverige
11.	Banco Espírito Santo SA	Portugal
12.	Banca popolare dell'Emilia Romagna	Italien
13.	Banco BPI SA	Portugal
14.	Banca Popolare di Sondrio Societa Cooperativa per Azioni	Italien
15.	Credito Emiliano SpA-CREDEM	Italien
16.	Credito Valtellinese Soc Coop	Italien
17.	DVB Bank SE	Tyskland
18.	EFG International	Schweiz
19.	SpareBank 1 SR-Bank	Norge
20.	Banca popolare dell'Etruria e del Lazio Soc. coop.	Italien
21.	SpareBank 1 SMN	Norge
22.	Banco di Sardegna SpA	Italien
23.	Sparebank 1 Nord-Norge	Norge
24.	Banco Desio - Banco di Desio e della Brianza SpA	Italien
25.	Banca Generali SpA-Generbanca	Italien

Bilaga 2.

Urval europeiska företag

	Företag	Land
1.	VEOLIA ENVIRONNEMENT	Frankrike
2.	SUEZ ENVIRONNEMENT COMPANY SA	Frankrike
3.	PRYSMIAN S.P.A.	Italien
4.	HOME RETAIL GROUP PLC	Storbritannien
5.	PARMALAT SPA	Italien
6.	PETROFAC LIMITED	Storbritannien
7.	SPORTS DIRECT INTERNATIONAL PLC	Storbritannien
8.	IMPLENIA AG	Schweiz
9.	KERNEL HOLDING S.A.	Luxemburg
10.	OUTOTEC OYJ	Finland
11.	FRESNILLO PLC	Storbritannien
12.	GLOBALTRANS INVESTMENT LTD	Cypern
13.	WH SMITH PLC	Storbritannien
14.	ANSALDO STS S.P.A.	Italien
15.	AFREN PLC	Storbritannien
16.	WACKER NEUSON SE	Tyskland
17.	ASCOPIAVE S.P.A.	Italien
18.	KENTZ CORPORATION LIMITED	Storbritannien
19.	MECOM GROUP PLC	Storbritannien
20.	ALMIRALL, S.A.	Spanien
21.	ESSENTRA PLC	Storbritannien
22.	HOCHSCHILD MINING PLC	Storbritannien
23.	VOCENTO SA	Spanien
24.	SALMAR ASA	Norge
25.	MEYER BURGER TECHNOLOGY AG	Schweiz
26.	KOZA ANADOLU METAL MADENCILIK ISLETMELERI A.S	Turkiet
27.	BWG HOMES ASA	Norge
28.	SONGA OFFSHORE SE	Cypern
29.	WEST CHINA CEMENT LIMITED	Storbritannien
30.	DIASORIN S.P.A.	Italien
31.	LOOSER HOLDING AG	Schweiz
32.	TEREX MATERIAL HANDLING & PORT SOLUTIONS AG	Tyskland
33.	SALAMANDER ENERGY PLC	Storbritannien
34.	AMERICAN SHIPPING COMPANY ASA	Norge
35.	AVANTI COMMUNICATIONS GROUP PLC	Storbritannien
36.	WOOLWORTH (CYPRUS) PROPERTIES PUBLIC LIMITED	Cypern

Bilaga 3.

Kassaflödesanalys, indirekt metod

Gäller för företag i allmänhet, även banker inkluderat. Vad som inte inkluderas i uppställningen, men som skall lämnas av företagen, är ytterligare en kolumn med jämförande värden från föregående period.

Cash flows from operating activities

Profit before taxation	x	
Adjustments for:		
Depreciation	x	
Foreign exchange loss	x	
Investment income	x	
Interest expense	(x)	
	<hr/>	
	X	
Increase in trade and other receivables	(x)	
Decrease in inventories	x	
Decrease in trade payables	(x)	
	<hr/>	
Cash generated from operations	X	
Interest paid	(x)	
Income taxes paid	(x)	
	<hr/>	
<i>Net cash from operating activities</i>		X

Cash flows from investing activities

Acquisition of subsidiary X net of cash acquired (Note A)	(x)	
Purchase of property, plant and equipment (Note B)	(x)	
Proceeds from sale of equipment	x	
Interest received	x	
Dividends received	x	
	<hr/>	
<i>Net cash used in investing activities</i>		X

Cash flows from financing activities

Proceeds from issue of share capital	x	
Proceeds from long-term borrowings	x	
Payment of finance lease liabilities	(x)	
Dividends paid ^(a)	(x)	
	<hr/>	
<i>Net cash used in financing activities</i>		X

Net increase in cash and cash equivalence	X
Cash and cash equivalents at beginning of period (Note C)	x
Cash and cash equivalents at the end of period (Note C)	X

(a) This could also be shown as an operating cash flow

Källa: IFRS - consolidated without early application (2012)

Bilaga 4.

Kassaflödesanalys för finansiella institutioner, direkt metod

Bilaga 4 gäller enbart finansiella institut. Vad som inte inkluderas i uppställningen, men som skall lämnas av företagen, är ytterligare en kolumn med jämförande värden från föregående period.

Cash flows from operating activities

Interest and commission receipts	x	
Interest payments	x	
Recoveries on loans previously written off	x	
Cash payments to employees and suppliers	x	
	<hr/>	
	X	

Short-term funds	x	
Deposits held for regulatory or monetary control purposes	x	
Funds advanced to customers	x	
Net increase in credit card receivables	x	
Other short-term negotiable securities	x	

(Increase) decrease in operating assets:

Deposits from customers	x	
Negotiable certificates of deposit	x	
Net cash from operating activities before income tax	x	
Income taxes paid	(x)	

Net cash from operating activities

<hr/>	<hr/>
	X

Cash flows from investing activities

Disposal of subsidiary Y	x	
Dividends received	x	
Interest received	x	
Proceeds from sales of non-dealing securities	x	
Purchase of non-dealing securities	x	
Purchase of property, plant and equipment	x	

Net cash from investing activities

<hr/>	<hr/>
	X

Cash flows from financing activities

Issue of loan capital	x	
Issue of preference shares by subsidiary undertaking	x	
Repayment of long-term borrowings	x	
Net decrease in other borrowings	(x)	
Dividends paid	(x)	

Net cash from financing activities

<hr/>	<hr/>
	X

Effects of exchange rate changes on cash and cash equivalents	x
Net increase in cash and cash equivalence	X
Cash and cash equivalents at beginning of period	x
Cash and cash equivalents at the end of period	X

Källa: IFRS - consolidated without early application (2012)